

GOSPODARSKO STATUSNO PRAVO

(zapiski usklajeni s ZGD-1 ter prosojnicami g. Abrahamsberga)

Viri:

- Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), UL 2006**
- obstoječi zapiski**
- prosojnice g. Abrahamsberga**
- Korporacijsko pravo (Š. Ivanko in M. Kocbek), Ljubljana 2003**

GOSPODARSKO PRAVO IN NJEGOVO MESTO V PRAVNI STRUKTURI

Gospodarsko (gosp. statusno) pravo je celokupnost pravnih norm, ki urejajo status, pravice in obveznosti gospodarskih subjektov v določenem sistemu (status gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov).

1 .SISTEMIZACIJA PRAVA:

A) DIHOTOMIJA PRAVA:

- javno in zasebno pravo
- materialno in procesno pravo
- nacionalno in mednarodno pravo

B) TRADICIONALNE PRAVNE PANOGE:

-ustavno, upravno, delovno, kazensko, mednarodno, civilno pravo (osebno, stvarno, obligacijsko, rodbinsko in dedno pravo, TRGOVINSKO ali GOSPODARSKO PRAVO)

NASTANEK IN RAZVOJ TRGOVINSKEGA PRAVA

- v 5. in 6. stol. Pr. n. š. trgovino urejajo posamezne pravne norme grške države Atene
- rimsko pravo ne pozna posebnih norm za trgovce, za vse velja civilno pravo
- razvoj obrti in trgovine povzroči nastanek prava trgovcev:

O statusnem ali trgovinskem pravu govorimo že ob koncu srednjega veka. Z nastankom trgovine in v okviru civilnega prava se razvije trgovinsko pravo. Potreba po oblikovanju posebnega prava za trgovce se je pojavila, ko so se trgovci začeli obrtniško ukvarjati z različnimi gospodarskimi dejavnostmi zaradi ustvarjanja dobička in ne zaradi zadovoljitve lastnih potreb.

K oblikovanju in nastanku posebnega prava za trgovce je največ prispevala prava evropska kodifikacija prava v Franciji (leta 1807 – **TRGOVINSKI ZAKONIK**), kateri so sledile kodifikacije v drugih evropskih državah (Nemčija 1862, Avstrija – 1863). Razvoj ni bil povsod enak..

Trgovinsko pravo pa so razvrednotili zlasti v nemški teoriji, kjer poznamo poleg trgovinskega prava še gospodarsko, podjetniško ter pravo družb.

- a) **Sodobno trgovinsko pravo**, je posebno pravo trgovcev oz. subjektov, ki se ukvarjajo z gospodarsko dejavnostjo in prometom blaga in storitev, trgovino, transportom in s tem povezanimi storitvami. Predmet trgovinskega prava so predvsem pravni posli in to pretežno **OBVEZNI PRAVNI POSLI**, ki nastanejo na podlagi sklepanja prodajnih in drugih pogodb v zvezi s prometom blaga in storitev. Razen tega pa se trgovinsko pravo ukvarja tudi s pogoji za pridobitev statusa trgovcev oz. z najbolj tipičnimi oblikami organiziranosti trgovcev v obliki družb.

SUBJEKTIVNI IN OBJEKTIVNI KRITERIJ ZA OPREDELITEV TRGOVINSKEGA PRAVA:

a) **SUBJEKTIVNI**: tu se upošteva, ali določene pravne norme uporablja le trgovec pri svojem poslovanju -TRGOVSKO PRAVO (razvoj obrti in trgovine povzroči nastanek prava trgovcev – 16., 17. in 18. stol.)

b) **OBJEKTIVNI**: po tem kriteriju sta pomembni vsebina in narava razmerij, ki jih ureja določena pravna norma –TRGOVINSKO PRAVO (po francoski revoluciji 1807 prvi trgovinski zakonik). Po tem kriteriju so določeni posli trgovinski ne glede na to, kdo jih sklepa.

Znotraj trgovinskega prava se je ločilo:

-trgovinsko pogodbeno pravo (posli in pogodbe)

-trgovinsko statusno pravo (status subjektov)

b) **Sodobno gospodarsko pravo** To pravo se ukvarja predvsem s pravnimi normami in institucijami, ki se nanašajo ali so povezane z gospodarskim sistemom kot celoto, zlasti organizacijo in nastopanjem gospodarskih subjektov na trgu ter temu ustrezne funkcije države. Od trgovinskega prava se gospodarsko pravo v nemški teoriji loči po tem, da ga nekateri štejejo kot pravno – politično metodo proučevanja makro gospodarskega sistema in kritiko zasebnega prava trgovcev.

- **Podjetniško pravo** Proučuje fenomen podjetja kot družbene asociacije ljudi, ki združujejo v podjetju svoja sredstva ali svoje delo v procesu medsebojnega sodelovanja. Za to pravo je zlasti značilno, da skuša doseči določene pravno politične cilje in se zaradi tega v nekaterih družbah oblikuje kot samostojna pravna disciplina ob gospodarskem pravu. V teoriji se poudarja, da je podjetniško pravo disciplina, ki obsega pravne norme, katere se nanašajo na **PODJETJE KOT DRUŽBENI FENOMEN**

c) **Pravo družb** se ukvarja s pravnim statusom družb in združenj zaradi določenega cilja ter z obligacijskim kooperacijskimi razmerji. Pravo družb je v bistvu **VSEBINA CIVILNEGA PRAVA**, vendar pa praviloma v zakonodaji vseh držav obstajajo pravne norme, ki urejajo položaj gos. subjektov. Pravo družb v drugih pravnih sistemih je primerljivo z našim statusnim gospodarskim pravom. Pravo družb oz. statusno gospodarsko pravo, delovno pravo in trgovinsko pravo oz. gospodarsko pogodbeno pravo je treba obravnavati kot temeljne kamne splošnega podjetniškega prava, pri čemer se trgovinsko pravo, ki je najmanj prizadeto z oblikovanjem podjetniškega prava, izoblikovalo kot samostojna pravna disciplina.

RAZVOJ GOSPODARSKEGA PRAVA PRI NAS

1862 – na območju Republike Slovenije velja Avstrijski trgovinski zakonik

1937 – objavljen je bil Trgovinski zakon Kraljevine Jugoslavije, ki pa ni začel veljati

1946 – sprejet je bil Temeljni zakon o državnih gospodarskih podjetjih, s katerim je bilo administrativno upravljanje uvedeno v gospodarstvo

od leta 1950 dalje – pride do sprejetja novih zakonov (Zakon o sredstvih gospodarskih organizacij, Zakon o urejanju poslovnih odnosov na trgu,..). S temi zakoni pride do bistvenih sprememb, uvedejo se delovne organizacije, ki so temeljile na združevanju dela delavcev.

- 1965 – sprejet je Temeljni zakon o podjetjih, s katerim država opusti vpliv na gospodarstvo. Podjetja so samostojna pri svojem poslovanju, uveljavljena je družbena lastnina. Podjetja so se uspešno razvijala.
- 1974 – ukinjajo se podjetja, delovna organizacija se je decentralizirala na TOZD-e in delovne skupnosti
- 1976 – sprejet je Zakon o združenem delu, s katerim se želi odpraviti med gospodarskimi subjekti na trgu tržne zakonitosti
- 1988 – začne veljati Zakon o podjetjih (iz leta 1965), s katerim prihaja do razkola Jugoslavije in kasneje razpad Jugoslavije
- 1993 – sprejet je bil Zakon o gospodarskih družbah
- 2004 – Vstop Slovenije v EU in veljavnost prava EU

VIRI GOSPODARSKEGA PRAVA

1. **DRŽAVNI VIRI** te vire sprejema država, jih kreira, ponavadi zakonodajno telo (pri nas DZ). Ti viri so:

- **USTAVA**, kot najvišji pravni akt. Ustava iz leta 1991 opredeljuje:
 - **lastninsko pravico**, kar je pomembno za ugotavljanje statusa družbenikov, lastnikov, je glavni kriterij za uveljavljanje pravic
 - **podjetniško iniciativo**, kar pomeni, da se vsakdo lahko ukvarja z neko podjetniško dejavnostjo – je dostopno (dano) vsakemu
 - **ekonomske in socialne pravice**
- **ZAKONI** – tu najdemo pravne norme za statusno pravo. Ko govorimo o zakonih ločimo:
 - **lex generalis** (splošni predpisi – na splošno ureja neko področje v celoti): ZGD in Zakon o zavodih na področju negospodarstva
 - **lex specialis** (posebni predpisi) urejajo točno specifično ožje področje: Zakon o bankah, zavarovalnicah, trgovinah, o varstvu konkurence)
- **PODZAKONSKI AKTI**: uredbe, pravilniki, ki jih sprejemajo vlada oz. ministri in pomenijo realizacijo zakonskih določb. (npr. Uredba o vpisu v sodni register (SR), ki določa, kaj moramo ob določenem tipu vpisa predložiti registrskemu sodišču in Pravilnik o vpisu v SR, ki pa določa postopek, način kako izvršimo vpis v SR)
- **AVTONOMINI VIRI**: statuti, statusne pogodbe (subjekt sam oblikuje pravne norme, ki urejajo notranje razmerje (ustvarjamo jih sami, samostojno, avtonomno. To so :
 - statusne pogodbe, s katerimi se ustanovi gospodar. subjekt ter opredeli njegov status (pogodba o ustanovitvi d.o.o.)
 - statuti – ustanovitev subjektov; eni jih ustanovijo s statusnimi pogodbami, drugi s statuti (d.d., k.d.)
 - podjetniške pogodbe – urejajo razmerje med družbami (pogodba o obvladovanju trga, o prenosu dobička, o prodaji...)

2. NADNACIONALNI VIRI EU

- **ustanovitvene pogodbe** – rimska pogodba 1957, Maasticht 1992, Amsterdam 197
- **uredbe EU** (zavezujejo vse fizične in pravne osebe – veljajo neposredno – tako kot naš zakon)

-direktive EU (zavezujejo posamezne članice, da v skladu s direktivo uredijo določeno področje)

DIREKTIVE EU: (publicitetna, kapitalska, o združitvah, o delitvah, bilančna, o konsolidarnih bilancah, revizijska, o čezmejnih združitvah kapitalskih družb, o podružnicah, o eno osebnih družbah, o prevzemih)

3. MEDNARODNI VIRI so mednarodni pravni viri

- univerzalni
- multilateralni
- bilateralni

Gre za različne konvencije in uredbe EU, ki jih je ratificirala tudi Slovenija.

STATUS GOSPODARSKIH SUBJEKTOV

1. SOCIOLOŠKI STATUS je odvisen od okolja.

Status je položaj pravnega subjekta v družbi in državi in z njim skušamo vrednotiti nek položaj. Status je vedno pogojen z nekim okoljem. Relativni sta predvsem dve okolji, s katerim se ugotavlja položaj, status nekega subjekta – torej objekta do DRŽAVE in do TRGA oz. položaj med subjekti!

2. PRAVNI STATUS: je s pravnimi normami zagotovljena lastnost osebe (fizične in pravne), da zmore nastopati kot pravni subjekt v določenem pravnem razmerju (je položaj in mesto človeka v družbi, se ne spreminja). Iz statusa izhajajo določene pravice in obveznosti oseb.

PRAVNI SUBJEKTI: so fizične in pravne osebe, ki nastanejo z rojstvom oz. ustanovitvijo in so nosilci določenih pravic in obveznosti, ki jih pravni red daje.

FIZIČNE OSEBE:

- a) **PRAVNA SPOSOBNOST**, to je sposobnost biti nosilec pravic in obveznosti, katero pridobimo ob rojstvu
- b) **POSLOVNA SPOSOBNOST**, to je sposobnost sklepanja pravnih poslov in nastopanja v pravnih razmerjih, katero pridobimo ob polnoletnosti (18 let)

PRAVNE OSEBE:

- a) **PRAVNA SPOSOBNOST:** pridobijo s vpisom v sodni register in traja do prenehanja pravne osebe
- b) **POSLOVNA SPOSOBNOST:** je pri pravni osebi vezana na posamezne osebe, ki izjavljajo voljo v imenu pravne osebe

3. SISTEMSKO OKOLJE PODJETJA

OKOLJE: mislimo predvsem na dve okolji: državo in trg

SISTEM: je del okolja, ki je sestavljen iz posameznih elementov, ki so med seboj povezani in med seboj odvisni ter tvorijo zaokroženo celoto. Sistem sestavljata najmanj dva elementa. Vsak sistem ima svoje podsisteme in svoje elemente.

ELEMENT: je del sistema

DRUŽBENI SISTEMI

Bistvena značilnost družbenih sistemov je, da se v njih kot element pojavlja človek in sicer v dvojni funkciji (kot objekt in kot subjekt). Za vse družbene sisteme ugotavljamo, da se ciljno usmerjeni. Gre za zavestno zastavljanje cilja, za delovanje k nekemu cilju.

Da bi se lahko zelo veliki družbeni sistemi ohranili, razvijejo **FUNKCIONALNE DRUŽBENE PODSISTEME**, ki so: (primer DRŽAVE):

- 1) **PROIZVODNI PODSISTEM:** je gospodarski podsistem in je organiziran podsistem. Država oblikuje, nadzira. Brez takega sistema država sploh ne bi mogla obstajati. Preko uspešnosti gosp. podsistema presojamo uspešnost države (omogoča funkcioniranje, gre za proizvodjanje dobrin, storitev za zadovoljevanje potreb)
- 2) **VZDRŽEVALNI PODSISTEM:** tu gre za zavestno ohranjanje oz. vzdrževanje sistema, sicer propade. Zdravstvo, sociala, šolstvo – so elementi tega sistema. Potrebno je, da sistem kot celota funkcionira ter da funkcionirajo podsistemi. Z novim znanjem ohranjamo sposobnost, da ljudje delajo (šolstvo), zdravstvo pa mora zagotoviti, da bo človek uspešno deloval.
- 3) **PRILAGOJEVALNI PODSISTEM:** gre za tisti organiziran sistem znotraj države, ki ima povezave z okoljem in se prilagaja okolju. Preko raziskovalne dejavnosti spoznavamo okolje, vnašamo v sistem nova spoznanja in se okolju prilagajamo.
- 4) **UPRAVNO – POLITIČNI PODSISTEM:** je podsistem, koordinira, usklajuje delovanje vseh podsistemov, da delujejo. Je politična nadstavba (DZ, vlada, DS). To so organi, ki koordinirajo delovanje podsistemov.

Če eden od teh podsistemov zataji, je to neg. posledica za celoten družbeni sistem. Vsi morajo uspešno delovati. Če je sistem velik mora nujno izoblikovati podsisteme, da bi lahko deloval.

DRŽAVA in DRUŽBENO REGULATIVNI STATUS: položaj države je vzvišen, kajti ona odloča o pravih, statusih. Država nastopa z oblastjo, močjo, ki jo uveljavlja, torej regulira. Ta status imenujemo družbeno regulativni status – pri tem statusu gre za položaj (gospodarske družbe) podjetja v odnosu do države (država regulira položaj tega subjekta)

TRG in PREMOŽENJSKO PRAVNI STATUS: na trgu se subjekti pojavljajo bolj enakopravno, ugotavlja se, kakšen je premoženjski položaj posameznega subjekta nasproti drugemu. Govorimo o premoženjsko pravnem statusu – opredeljuje položaj podjetja v odnosu do drugih podjetij znotraj trga.

DRŽAVA IN GOSPODARSKI SUBJEKTI – NORMATIVNA DEJAVNOST DRŽAVE

NORMATIVNA DEJAVNOST DRŽAVE

DRŽAVA je makro sistem, ki vključuje vse druge podsisteme in omogoča njihovo povezanost in usklajeno delovanje. Zaradi svoje systemske funkcije posega na področje gospodarstva. Država na drugih področjih deluje še bolj aktivno, predvsem na področju negospodarstva, kjer je dolžna zagotoviti določene dejavnosti, ki seveda ne morejo delovati po tržnih zakonitostih (šolstvo, zdravstvo). Država kot makro sistem zagotavlja, da celoten sistem deluje.

NORMATIVNA DEJAVNOST je najpomembnejša dejavnost, to pomeni, da država, ko sprejema zakone, neposredno posega v dogajanje v gospodarstvo – na TRG !

NUMERUS CLAUSUS PRAVNOORGANIZACIJSKIH OBLIK: pomeni zaprto število pravnoorganizacijskih oblik. Ustanavljajo se lahko samo take organizacije, ki nam jih pravo omogoča. Država z zakoni določa določene obveznosti, dolžnosti subjektov (država določa kakšne gospod. subjekte sploh imamo in bomo imeli)

POGOJI ZA USTANAVLJANJE IN POSLOVANJE PODJETIJ: Država določa pogoje za ustanovitev teh gospodarskih subjektov in določa pogoje za njihovo poslovanje.

VARSTVO GOSPODARSKIH SUBJEKTOV IN PRAVIC: Kot pravna država mora zagotoviti varstvo subjektov (fizičnih in pravnih oseb) in njihovih pravic.

VARSTVO JAVNIH KORISTI: Država nastopa v interesu varstva javnih pravic

VARSTVO PROSTE KONKURENCE: Država ureja trg z varstvom konkurence, ki je bistveno za zdravo delovanje gospodarstva.

ZAGOTAVLJANJE RAZMER ZA USPEŠNO DELOVANJE GOSPODARSTVA

GOSPODARSKA INFRASTRUKTURA

Država zagotavlja pogoje, da bi gospodarstvo dobro funkcioniralo. Gre za zadovoljevanje širših družbenih in gospodarskih potreb – gospodarska infrastruktura: energetika, promet in zveze, komunalno in vodno gospodarstvo ter gospodarjenje z drugimi vrstami naravnega bogastva.

ZADOVOLJEVANJE JAVNIH DOBRIN

Gre za zadovoljevanje javnih dobrin, pridobivanje dobička je podrejeno zadovoljevanju javnih potreb.

1. GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE (ureja Zakon o gospodarskih javnih službah)

Uredi jih država, občina ali druga lokalna skupnost v naslednjih oblikah:

- **JAVNA PODJETJA:** če gre za dejavnost, ki jo je mogoče opravljati kot profitno (torej tržno naravnano dejavnost večjega obsega) ali kadar to narekuje narava monopolne dejavnosti, ki je opredeljena kot gosp. jav. služba, lahko vlada RS oz. lokalna skup. ustanovi javno podjetje. Kot ustanovitelj lahko poleg nastopijo tudi osebe zasebnega prava, če to ni v nasprotju z javnim interesom, zaradi katerega je javno podjetje ustanovljeno. JP se ustanovi kot ena od oblik gosp. družb v skladu z ZGD (praviloma

vedno kot kapitalska družba (d.d ali d.o.o). Vodi ga direktor, ki ga imenuje in razrešuje ustanovitelj.

- **ZASEBNA PODJETJA S KONCESIJO:** koncesija je posebno dovoljenje in pooblastilo, prek katerega državni organi zaupajo določeni osebi opravljanje gosp. javne službe. Katere g. jav. sl. Je mogoče opravljati na ta način – določa zakon oz. odlok lok. skup. Potreben je javni razpis. Sklene se koncesijska pogodba.
- **GOSPODARSKI JAVNI ZAVODI:** kadar gre za neprof. dejavnosti, za katere je primerna samostojna organizacija zunaj uprave ali lokalnih služb. Ustanovi ga vlada ali lok. skupnost, kot soustanov. Lahko nastopajo tudi druge pravne osebe vendar njihovi ustanoviteljski deleži ne smejo presežati 49 %. JGZ se vedno organizira takrat, ko opravlja dejavnosti, ki jih zaradi njihove narave ni mogoče opravljati kot profitne oz. to ni njihov cilj.
- **REŽIJSKI OBRATI:** republika oz. lok. skupnost lahko zagovoti gops. Jav. službo v obliki rež. obrata, ko bi bilo zaradi majhnega obsega ali značilnosti službe neekonomično ali neracionalno ustanoviti javno podjetje ali podeliti koncesijo. RO je organizacijska enota uprave oz. službe lokalne skupnosti. Z zakonom je izr. Določeno da RO ni pravna oseba !
- **DIREKCIJE:** opravljajo strokovno tehnične in razvojne naloge
- **VLAGANJE JAVNEGA KAPITALA:** republika ali lok. skupnost lahko zagotovi opravljanje javne gosp. službe tudi z vlaganjem javnega kapitala v dejavnost oseb zasebnega prava, kadar je taka oblika primernejša od drugih oblik opravljanja GJS. Tako vlaganje je možno samo na podlagi javnega razpisa. Sklene se pogodba.

2. NEGOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE:

JAVNI ZAVODI: gre za ne pridobitvene dejavnosti.

REGISTRACIJA GOSPODARSKIH SUBJEKTOV

VRSTE REGISTROV: sodni in poslovni register

SODNI REGISTER:

Sodni register je **javna knjiga**, ki je na vpogled vsem zainteresiranim in vsebuje podatke o glavnih statusnih značilnostih vseh vpisanih subjektov in o dejstvih, ki so pomembna za pravni promet.

Gospodarske družbe z vpisom v sodni register pridobijo **status pravne osebe**. Vsi gospodarski subjekti se ne vpisujejo v sodni register (samostojni podjetnik in obrtniki). Ti se vpisujejo v posebni register pri davčnih organih.

Postopek registracije gospodarskih subjektov ureja več predpisov. Nekaj temeljnih načel je urejeno že v zakonu o gospodarskih družbah, drugače pa to področje natančneje ureja Zakon o sodnem registru.

Sodni register je organiziran pri pristojnem sodišču (okrožna sodišča po Sloveniji), ki jih imenujemo tudi kot **registrska sodišča**.

Sodni register se vodi kot centralna informatizirana baza.

Op.

Vpogled lahko opravimo tudi na internetni strani: <http://e-uprava.gov.si/e-uprava> (Dostop do registrov: sodni register).

NAČELA REGISTRskega PRAVA

1. **NAČELO OBVEZNEGA VPISA:** pomeni, da morajo biti vpisani v sodni register vsi gospodarski subjekti in tudi nekateri drugi subjekti (zavodi, javna podjetja,...). V sodni register se obvezno vpišejo tudi podružnice. Tisti subjekt, ki ni vpisan v register pravno ne obstaja.
2. **NAČELO JAVNOSTI:** pomeni, da ima lahko vsakdo vpogled v sodni register (javna knjiga), brez kakršnih koli pogojev. Pri pristojnem sodišču lahko dobimo izpisek o posameznem podjetju (statusnopravne značilnosti). Danes je ta izpisek v elektronski obliki (redni izpis), lahko dobimo tudi zgodovinskega.

Pomembna pa je tudi razlika med pozitivnem in negativnem atestu. Pri pozitivnem atestu (izpisku) dobimo podatek, ki je vpisan v register, pri negativnem atestu pa podatek ni vpisan v register.

Sicer pa nihče nima pravice do podatkov, ali je določena oseba družbenik-ustanovitelj v subjektu vpisa in ali je določena oseba član uprave oz. nadzornega sveta v subjektu vpisa.

Obstajajo 3 izjeme:

- o če gre za upnika, ki se izkazuje na sodišču z izvršilnim aktom, s katerim bo dokazal, da ima neko **sodbo** (mu je nekdo nekaj dolžan,...),
- o dostop je možen tudi za državne organe le v mejah njihovih pooblastil, neke podatke lahko pridobijo samo na podlagi postopka, ki ga rešujejo,
- o ali gre za kršitev konkurenčne prepovedi
kadar družba imenuje člane družbe (ali je neka oseba še član drugje, namreč ena oseba je lahko član samo v petih nadzornih svetih).

3. **NAČELO PUBLICITETE:** pomeni, da so vsi podatki, vpisani v sodni register objavljeni tudi v Uradnem listu RS. Ti podatki so znani vsem in se ne moremo izgovarjati, da jih nismo poznali.
4. **NAČELO ZAUPANJA:** pomeni, da moramo zaupati podatkom, ki so vpisani v sodni register, kljub temu ali so točni ali ne. Za netočnost podatkov odgovarja subjekt vpisa.
5. **NAČELO AŽURNOSTI:** vsa na novo nastala dejstva oz. podatke je potrebno sodnemu registru sporočiti najkasneje v 15-ih dneh.

ORGANIZACIJA SODNEGA REGISTRA

Sodni register se vodi po sistemu REGISTRSKIH VLOŽKOV , ki se vodijo za vsak subjekt posebej.

Sodni register je sestavljen iz dveh delov, in sicer:

1. REGISTRSKI VLOŽKI

a) aktivni del: vsebuje zadnje podatke vpisa, odražajo dejansko stanje

b) pasivni del: vlagajo se prejšnji registrski listi iz aktivnega dela po vpisu zadnje spremembe

2. ZBIRKA LISTIN

Odlagajo se listine, ki so podlaga za posamezen vpis v sodni register, kot na primer statut družbe, akt o ustanovitvi,... Ta del sodnega registra ni javen, razen s privolitvijo sodišča za upravičene osebe.

POSTOPEK VPISA V SODNI REGISTER

Postopke ureja posebna Uredba o vpisu družb in drugih pravnih oseb v sodni register.

Postopek se začne z vložitvijo predloga upravičene osebe. Predlogu morajo biti predložene vse potrebne listine. V postopku za vpis v sodni register izdaja sodišče odločbo v obliki sklepa. Postopek za vpis je hiter.

VRSTE VPISOV

Imamo različne vpise v sodni register. Tako ločimo naslednje vrste vpisov:

1. **konstitutivni** (dokončni) **vpis**: je vpis katerega posledica je novo pravno dejstvo (nastanek novega gospodarskega subjekta), statusne idr. spremembe
2. **pogojni** (začasni) **vpis**: gre za vpis, ki je začasen, ki bo kasneje zamenjan z dokončnim vpisom,
3. **deklaratorni** (obvestilni) **vpis**: gre za vpis podatkov, ki se nanašajo na že obstoječe dejstvo oz. že nastale pravice, z vpisom dejstvo postane javno (npr. vpis o imenovanju direktorja ipd.)

PODATKI KI SE VPIŠEJO V SR

Podatki, ki se vpišejo v sodni register so (tisti, ki jih zahteva formular):

- enotna identifikacijska številka,
- firma,
- sedež,
- pravnoorganizacijska oblika,
- dejavnost,
- datum akta o ustanovitvi,
- vrste in obseg odgovornosti,
- imena oseb, ki so pooblaščenec za zastopanje,
- ime in kraj poslovanja ter pooblastila podružnic.

BISTVO SODNEGA REGISTRA

- kontrola (pridobimo pregled nad vsemi subjekti v državi),

- pravna varnost (z vpogledom dobimo osnovne informacije o podjetju, ki bodo morda vplivali na sklepanje posla,...).

POSLOVNI REGISTER: v ta register se vpisujejo SP in obrtniki. Vodijo ga davčni organi.

VPLIV DRŽAVE oz. EU NA TRG

Oblike poseganja države na trg:

- kreditna politika – država lahko s kreditiranjem (tudi s subvencijami) pospešuje določene dejavnosti ali nastanek določenih dejavnosti. V obliki premij ali regresov lahko spodbuja kmetijstvo ali drobno gospodarstvo. Ti ukrepi so pozitivni kadar gre za kratkoročne posege, dolgoročno pa to povzroči polenitev proizvajalcev in padec produktivnosti.
- Premije – posebne nagrade za določeno dejavnost (za večjo kvaliteto proizvoda se nagradi proizvajalca)
- Regres – z njim država poravna razliko v ceni, če proizvajalec na trgu ne more doseči takšne cene, da bi imel pokrite stroške
- Davčna politika – ima pozitivne efekte in vpliva na produkcijo, ker da za določene tipe proizvodnje manjše davke. Če pa hočemo neko proizvodnjo zmanjšati potem zvišamo davke in s tem ceno, s čimer proizvajalca prisilimo, da zmanjša proizvodnjo
- Carinska politika – država s tem ščiti domače proizvajalce, saj morajo tuja podjetja plačati določeno carino. Lahko je pozitivna ali negativna
- Blagovne rezerve – z njimi država neposredno posega v dogajanje na trgu, ko se država dejansko pojavlja kot trgovec. Pojavlja se zlasti na področju kmetijstva (če je ponudba prevelika država kupuje, če pa je pomanjkanje potem prodaja)
- Administrativni ukrepi – z zamrznitvami cen, plač, kontrolo cen država posega na področje gospodarskih družb (nadziranje cen pri monopolistih)
- Standardi kakovosti – država predpisuje standarde (poskrbi, da se doseže minimalna kvaliteta izdelkov (ISO))
- Varstvo pravic subjektov – država rešuje spore med gospodarskimi subjekti in sicer preko sodnega reda (sodišča / stvarna pristojnost – vsebina spora, krajevna pristojnost - sedež subjekta) in arbitraža
- Država je lahko tudi veliki naročnik – za potrebe vojske, policije, naroča izgradnjo avtocest itd.
- Država je odgovorna za delovanje podjetij, ki so nujno potrebna za delovanje celotnega gospodarskega sistema (komunala, telekomunikacije, železnice, vodovod...)
- Država opravlja gospodarske javne službe, ki se lahko izvajajo
- V režiji (režijski obrat) – kadar država sama opravlja javne službe

REŠEVANJE SPOROV MED GOSPODARSKIMI SUBJEKTI

REDNO SODSTVO

Sodišča.

STVARNA PRISOJNOST: gre za pristojnost sodišča- katero bo pristojno po vsebini

KRAJEVNA PRISOJNOST: glede na sedež podjetja.

PRAVDNI IN NEPRAVDNI POSTOPEK:

- pravdni: pravljanje dveh strank
- nepravdni: odločanje o nekem postopku

Izdajajo se SODBE.

ARBITRAŽA

Je posebna oblika reševanja sporov (predvsem premož. pravnih sporov) med gospodarskimi subjekti. Gre za izvensodni postopek reševanja sporov. To je ena izmed možnih poti, stranke se odločajo same ali bodo šle po tej poti.

Pri nas imamo posebno arbitražo, ki je ustanovljena in stalno deluje pri Gospodarski zbornici Slovenije.

VRSTE ARBITRAŽ:

1. **STALNE ARBITRAŽE:** so vnaprej ustanovljene z aktom in stalno delujejo. Ta arbitraža ima določena pravila po katerih se razsoja, ima določen seznam arbitrov (sodnikov, ki odločajo o tej stvari) in stranke same izberejo arbitra.
2. **AD HOC ARBITRAŽE:** (arbitraže od primera do primera) pomeni, da se te arbitraže oblikujejo za točno določen/ konkreten primer.

Prednost je v tem, da stranke same odločajo za pravo, ki ga bo arbitraža uporabljala. Prednost je tudi ker je hitrejša od postopkov na sodišču.

Slabost pa je v tem, da morajo stranke same plačati postopek, medtem, ko je strošek na sodišču manjši.

Stranke se same odločajo o arbitraži, če se zanjo ne odločijo se zadeva odloča na sodišču. O reševanju sporov se ponavadi stranki dogovorita že v sami pogodbi – **arbitražna klavzula**. Če mi v sami v posebni pogodbi določimo katera arbitraža, po kakšnem pravu in po kakšnem postopku se bo razsojalo tak dogovor imenujemo **kompromisorna klavzula**. Lahko pa pride tudi do dogovora kasneje, torej ob nastanku spora in ta kasnejši dogovor imenujemo **kompromis**.

Arbitražne odločbe imajo enako moč kot sodne odločbe. Arbitražna odločba je dokončna (pomeni da ni možna pritožba) in izvršljiva (lahko se zahteva izvršba). So izvršilni naslov, kar pomeni da na podlagi take odločbe lahko zahtevamo izvršbo (blokada ŽR, javna dražba oz. rubež). Arbitražno odločbo lahko tudi izpodbijamo in sicer samo glede zakonitosti postopka, ne pa o vsebini postopka.

TRG IN GOSPODARSKI SUBJEKTI

SPLOŠNO O TRGU IN POLOŽAJU PODJETIJ NA TRGU:

Trg je prostor, kjer se srečujeta ponudba in povpraševanje. Na trgu se tudi oblikujejo cena in količina blaga oziroma storitev. Na trgu poteka menjava blaga ali storitev. Poznamo pa **plansko** in **tržno** menjavo.

Planski trg je trg, kjer je s planom določena količina blaga, ki jo je potrebno proizvesti. Ko je ta količina blaga proizvedena za določeno obdobje potem je proizvodnja končana oziroma se v določenem obdobju proizvede samo toliko blaga kot določa plan. Tak sistem je veljal tudi v Jugoslaviji.

Danes pa poteka menjava blaga po **tržnem sistemu**. Zanj je značilno, da se količina blaga ali storitev in cena blaga oblikujeta glede na povpraševanje in ponudbo. Večja kot bo ponudba določenega blaga nižja bo cena blaga oziroma manjša kot bo ponudba blaga višja bo cena blaga. S tem načinom je oblikovanje cen in količin na trgu popolnoma svobodno, ni nobenih omejitev. Značilnost tega sistema je tudi v tem, da bodo na trgu preživeli samo tisti, ki bodo proizvajali z najnižjimi stroški, drugače bodo najverjetneje propadli. S tem pa se oblikuje tudi konkurenca in boj med kupci in ponudniki blaga.

NACIONALNI, REGIONALNI IN SVETOVNI TRG

- **nacionalni trg** je trg, ki se oblikuje znotraj neke države, je omejen z nacionalnimi mejami,
- **svetovni trg** je trg, ki zavzema cel svet, vse države skupaj in deluje kot enoten sistem,
- **regionalni trg** je trg, ki se oblikuje znotraj neke regije,

OPREDELITEV NACIONALNEGA TRGA:

- na tem trgu so vsi gospodarski subjekti svobodni, kjer je prost pretok blaga, storitev, kapitala in ljudi (tudi v EU),
- znotraj nacionalnega trga se oblikujejo temelji družbeno-ekonomski odnosi,
- ima svoj monetarni in devizni trg, svojo politiko in svoj denar.

Za nacionalne trge je tudi še značilno, da so lahko ti trgi zaprti ali odprti. Odprtost trga je nujna zaradi razvoja gospodarstva. Država lahko s svojimi ukrepi vpliva na prihod tujih konkurentov na nacionalni trg ali pa jih zavrača npr. s carinami,...

ENOTEN EVROPSKI TRG:

Štiri temeljne svoboščine na katerih temelji notranji trg EU:

- **prost pretok blaga:** je ena od štirih temeljnih svoboščin. V državah članicah EU zakonodaja omogoča zagotavljanje prostega pretoka blaga, zato da bi blagovni tokovi potekali čimbolj hitro in neovirano. Hkrati je zagotovljena varnost in neoporečnost izdelkov.
- **prost pretok kapitala:** zajema opravljanje vseh finančnih poslov med posamezniki, organizacijami ali podjetji iz držav članic EU in vse prenose premoženja prek meja.
- **prost pretok ljudi:** pomeni, da se lahko vsakdo neovirano giblje, kjerkoli na ozemlju EU.
- **prost pretok storitev:** pomeni, da ni omejitev glede storitev. Storitve niso podvržene carinskemu nadzoru in menjava med članicami EU je povsem neovirana.
- **Monetarna politika in denarna unija**
- **Skupna trgovinska in zunanjetrgovinska politika**

- **Skupna kmetijska in ribiška politika**
- **Skupna transportna politika**
- **Varstvo konkurence**

Gospodarski cilji EU;

- odpraviti carine in vse druge ovire pri pretoku blaga skozi države članice,
- države članice morajo oblikovati skupno trgovinsko in carinsko politiko,
- odpraviti ovire pri pretoku ljudi, uslug in kapitala,
- določili so skupno kmetijsko politiko (ker imajo sedaj preveč kmetijskih izdelkov subvencionirajo tiste, ki opuščajo določeno proizvodnjo)
- na področju transporta vodijo enotno politiko (omejitve in dovoljenja za tovornjake)
- vzpodbujajo prosto konkurenco med podjetji,
- enoten monetarni sistem (euro)

POSLOVANJE DOMAČIH IN TUJIH PODJETIJ NA TRGU

KONKURENCA, VARSTVO POSLOVNIH SKRIVNOSTI IN PRPEPOVED KONKURENCE

SPLOŠNO

Družba kot gospodarski subjekt lahko ohrani konkurenčne prednosti le, če uspe varovati poslovne skrivnosti in če vodilno osebje pa tudi delavci ne sodelujejo z drugimi družbami, s katerimi je družba v konkurenčnem razmerju. Poslovna skrivnost in prepoved konkurence sta varovana s številnimi predpisi na področju delovnega, civilnega, upravnega, kazenskega prava in prava varstva konkurence na trgu.

KONKURENČNOST, POSLOVNA SKRIVNOST

Vsako podjetje si skuša zagotoviti ugoden položaj – poskuša biti **KONKURENČNO**. To dosega z novo tehnologijo, novimi proizvodi, novim »designom«. **KONKURENCA** je garant uspešnega poslovanja. Na trgu ostane le podjetje ki je konkurenčno.

Te prednosti podjetja skušajo zadržati zase, saj jim prinaša večji dohodek, večji dobiček. Govorimo o poslovnih skrivnostih.

Poznamo 2 kriterija opredelitve poslovne skrivnosti:

SUBJEKTIVNI KRITERIJ: Po zakonu se za poslovno skrivnost štejejo podatki, za katere tako določi družba s pisnim sklepom. S tem sklepom morajo biti seznanjeni vsi družbeniki, delavci, člani organov in druge osebe, ki so dolžne varovati poslovno skrivnost.

OBJEKTIVNI KRITERIJ: Ne glede na to, ali so določeni podatki opredeljeni kot poslovna skrivnost, pa se po zakonu štejejo za poslovno skrivnost tudi podatki, za katere je očitno, da bi nastala občutna škoda, če bi zanje zvedela nepooblaščen oseba. Za odkritje poslovne skrivnosti odgovarjajo družbeniki in člani organov družbe ter druge osebe, če so vedeli ali bi morali vedeti za tak značaj podatkov. Zakon prepoveduje, da bi se kot poslovna skrivnost določili podatki, ki so po zakonu javni, ali so podatki o kršitvi zakona ali dobrih poslovnih običajev.

Za poslovno skrivnost je bistveno, da gre za določene podatke (vednost ali znanje) ne glede na to, ali so materializirani (zapisani ali drugače udejanjeni) ali ne, pri čemer je bistveno, da vednost o tem podatku ima le določen in omejen krog ljudi.

Za opredelitev poslovne skrivnosti je nujno tudi, da obstaja upravičen interes družbe, da se podatek ali listina ohrani v tajnosti. Interes poslovne tajnosti mora biti legalen, kar pomeni, da je nosilec pridobil omenjeni podatek na podlagi pravno veljavnih pravil. Družba mora jasno opredeliti, kaj se šteje za poslovno skrivnost v pisnem sklepu.

Varstvo poslovne skrivnosti so dolžni varovati vsi zaposleni, pa tudi naši poslovni partnerji. Varovanje poslovnih skrivnosti določi družba sama v pravilniku, kjer je napisano, kaj se šteje za poslovno skrivnost, kdo lahko s temi podatki razpolaga in kje se hranijo taki podatki.

PREPOVED KONKURENCE

Določene osebe so blizu viru poslovne skrivnosti, druge malo manj. Večina nima dostopa do poslovne skrivnosti. Določene osebe pa zaradi položaja v podjetju, imajo neposreden dostop do poslovne skrivnosti. Za njih velja **prepoved konkurence** (zaposlenih oseb lastnemu podjetju): zaposleni ne smejo konkurenčno delovati svojemu podjetju. Osebe morajo biti lojalne do svojega podjetja. V tem smislu govorimo o **konkurenčni klavzuli**, ki se zapiše v pogodbo o zaposlitvi. Z njo se določi tudi, da velja klavzula za osebe, ki prenehajo delo v organizaciji. Še najmanj 2 leti ne morejo ustanoviti konkurenčnega podjetja in največ 2 leti se ne morejo zaposliti v drugem podjetju (enake dejavnosti) na takšnih mestih, kot so jih imeli prej po prekinitvi delovnega razmerja (družbeniki d.n.o., družbenikom in poslovojem d.d., članom uprave in nadzorni svet d.d.). Prepoved konkurence zagotavlja, da se prednosti, ki jih je doseglo podjetje zaščitijo.

Pravna sredstva zoper kršitelje:

Vedno pa obstajajo tudi kršitve prepovedi konkurence. Zoper tako ravnanje lahko uporabimo naslednja pravna sredstva:

- odškodninski zahtevki zoper kršitelja za nastalo škodo
- pravni posli, ki jih je konkurenčno podjetje sklenilo, se prenesejo nazaj na matično podjetje (l. podjetje) oziroma koristi iz teh poslov se vrnejo nazaj podjetju

Posledica izdaje poslovne skrivnosti:

- **delovne (pravne) sankcije**: oseba, ki izda poslovno skrivnost izgubi delovno razmerje, pri čemer je do tega lahko prišlo tudi nenaklepno (velika malomarnost)
- **odškodninska materialna odgovornost**: oseba, ki izda poslovno skrivnost, mora plačati podjetju za škodo, ki je nastala zaradi izdaje poslovne skrivnosti
- **kazensko preganjanje**: tudi v kazensko pravni sferi imamo opredeljeno kaznivo dejanje za tiste, ki skušajo na nezakonit način pridobiti podatke o skrivnostih drugega podjetja (poslovna špijunaža).

Terjatve prizadete družbe do druge družbe oz. do kršiteljev konkurenčne prepovedi zastarajo:

- relativni zastaralni rok – 3 mesece po tem, ko je družba izvedela za kršitev
- absolutni zastaralni rok – je 5 let od dneva, ko se je to drugo podjetje vpisalo v sodni register

PROMET BLAGA IN STORITEV S TUJINO

Nastopanje na tujih trgih je samostojno, ni nobenih pravil. V prejšnji pravni ureditvi pa smo morali izpolnjevati določene pogoje za poslovanje na tujem trgu.

Tuji trgi so veliko bolj sovražni kot nacionalni trg. Podjetja so prepuščena sama sebi in veliki konkurenci, naletijo na prepreke, ki jih tuja država določa zaradi zavarovanja domačega trga. Vendar pa: država pomaga pri nastopanju podjetij na tujem trgu – znotraj GZ se oblikujejo posebne sekcije za določene tuje trge in tukaj najdemo vsa pravila in informacije za poslovanje na tem tujem trgu. Lahko pa je že sklenjen dogovor med našo in drugo državo – dogovor o odpravi preprek pri trgovanju (državi si ne zaračunavata carine)

Glavna oblika je promet blaga in storitev s tujino (uvoz in izvoz).

Promet blaga:

- prost promet – ni ovir pri uvozu oz. izvozu
- režim omejitev – količinske (količinski kontingent) ali vrednostne omejitve
- regulacija z dovoljenji (kot izjema) – pri plemenitih kovinah, umetninah

Promet storitev, kjer gre za:

- devizne prilive od prevoza blaga in storitev
- storitve turističnih organizacij (storitve, ki so opravljene za tujce)
- špediterska podjetja
- podjetja, ki se ukvarjajo z investicijami v tujini
- predstavništva tujih podjetij (storitve naših letališč, pristanišč)

POGODBENO POVEZOVANJE DOMAČIH IN TUJIH PODJETIJ

Oblike povezovanja – sodelovanja naših in tujih podjetij. Prihaja tudi do višjih oblik povezovanja naših in tujih podjetij. Gre za dolgoročno sodelovanje, kjer se po ZOR (Zakon o obligacijskih razmerjih) pogodbe sklepajo za dobo najmanj 5 – 10 let. Pri teh pogodbah gre za:

- **proizvodno kooperacijo** – dogovor med podjetij, ki se dogovorijo o skupni proizvodnji, usklajevanje proizvodnje, dobave, planiranje obsega proizvodnje (poenostavitev proizvodnje). Ponavadi je proizvodna kooperacija nadgrajena tudi s poslovno – tehničnim sodelovanjem.
- **Poslovno tehnično sodelovanje** – gre za razna skupna raziskovanja, za skupno nastopanje na trgu, za skupni marketing. Gre za izmenjavo patentov, vzorcev, blagovnih znamk in know – how, torej prenos znanja

INSTITUCIONALNO POVEZOVANJE = ORGANIZACIJSKO

Možno je bilo šele takrat, ko smo pri nas omogočili, da lahko tujci dobijo lastninsko pravico. Tuja podjetja se lahko povezujejo z našimi podjetji ne le na podlagi pogodb, ampak tudi z lastninskimi deleži v podjetjih (npr. Henkel Zlatorog; Henkel je vložil kapital v Zlatorog in s tem postal 51% lastnik podjetja. Zlatorog je postal Henklovo hčerinsko podjetje (institucionalizacija odnosov).

TUJA PODJETJA – TEORIJA SEDEŽA

Kriteriji za določanje » tuje ali domače podjetje« ni kriterij, kdo je lastnik. Če je bilo podjetje ustanovljeno po našem pravu in je vpisano v naš SR (ne glede na to kdo je lastnik) je to naše podjetje. Tujec je lahko tudi 100% lastnik podjetja. Kriterij je sedež podjetja in ne lastnina.

Kot **tuje podjetje** v Sloveniji se šteje vsaka fizična ali pravna oseba, ki opravlja pridobitno dejavnost in ima sedež izven Slovenije (deluje po tujih predpisih, kjer ima sedež podjetja).

PODRUŽNICE TUJIH PODJETIJ

Tuja podjetja so tista, ki imajo svoj sedež izven RS. Pri nas lahko poslujejo samo, če ustanovijo podružnice. Po našem zakonu moramo podružnico vpisati v SR. Tuje podjetje pa mora predložiti:

- izpisek iz tujega registra (da je podjetje v tujini v resnici ustanovljeno in da deluje najmanj dve leti)
- sklep organa tega podjetja o ustanovitvi podružnice
- akt, ki ureja organizacijo te družbe (ustanovitvena pogodba)
- poročilo zadnjega poslovnega leta (ali je poslovanje + ali je -)
- soglasje našega državnega organa (če zakon to zahteva)

Tuje podjetje mora sporočiti tudi statusne značilnosti te podružnice:

- kdo jo je ustanovil
- ime in sedež podružnice
- dejavnost podružnice
- kdo bo zastopal podružnico

Status podružnice; podružnica ni pravna oseba, kar pomeni, da pri nas nastopa smo v mejah pooblastil, ki jih daje matično podjetje. To pomeni, da ta podružnice vedno nastopa le v imenu in za račun matičnega podjetja. Za obveznosti te podružnice odgovarja matično podjetje v tujini z vsem svojim premoženjem.

Zakaj ustanavljamo podjetja v tujini?

Zato, ker nam to omogoča lažji prodor in nastop na tuja tržišča. Obravnava se glede na to ali je to njihovo podjetje ali je to tuje podjetje. Lahko smo 100% lastniki tega podjetja, vendar to ni naše podjetje, ker se obravnava in posluje po pravu države, v kateri je ustanovljeno.

Regionalni trg: pomembna opcija znotraj svetovnega trga je oblikovanje regionalnih trgov. Velika podjetja spoznavajo, da so nacionalni trgi za njih premajhni, svetovni pa premalo dostopni. V mnogih primerih je zato prišlo do povezovanja trgov, da bi na ta način dosegli neko večjo konkurenčnost drugje.

Velika podjetja zahtevajo velik trg. Evropa je ustanovila trg ES, da bi lahko konkurirala npr. ZDA.

Razlika med podružnico in podjetjem, ki je v 100% lasti tujca!

Če v tujini ustanovimo naše podjetje, je tako podjetje tuje podjetje, ker je ustanovljeno po tujem pravu in za njih veljajo tuji predpisi. Pravno gledano, to podjetje ni naše podjetje. Podjetje je naše lastninsko in upraviteljsko (prejemamo dobiček), vendar pa se šteje kot tuje podjetje.

Tujci pri nas lahko ustanovijo podjetje in vlagajo kapital v to podjetje. To podjetje pa je naše podjetje. Tudi če je tujec 100% lastnik, je to naše podjetje, ker je bilo ustanovljeno po našem pravu

Za tuja podjetja štejemo samo tista podjetja, ki imajo sedež izven Slovenije in za njih velja tuje pravo. Ta podjetja lahko nastopajo pri nas tako, da pri nas ustanovijo podružnice

OMEJEVANJE KONKURENCE

OBLIKE OMEJEVANJA KONKURENCE

Zakon prepoveduje;

- **Kartelne sporazume**
- **Druge načine omejevanja konkurence**
- **Nelojalno konkurenco**
- **Nedovoljene špekulacije**

URAD ZA VARSTVO KONKURENCE

To področje ureja tudi poseben zakon, in sicer Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence – organ: urad za varstvo konkurence.

OMEJEVANJE KONKURENCE S SPORAZUMI

KARTELNI SPORAZUMI (z njimi prihaja do omejevanja konkurence) so:

- **dogovor o delitvi trga** – dogovor, da bo podjetje iz MB delovalo samo na Štajerskem
- **dogovor o cenah** – podjetja se dogovorijo o višini cene
- **dogovor o omejitvi obsega proizvodnje, prodaje ali nakupa blaga** – (sporazumi OPEC – a – manjša proizvod. / višje cene)
- **omejevanje raziskovalne, razvojne in inovativne dejavnosti** – podj. se dogovorijo, da ne bo nihče raziskoval / denar za dobiček

Kartelni sporazumi so nezakoniti in nedopustni. Odkrivanje kartelnih sporazumov je zelo težavno. Kartelni sporazumi nimajo pravega varstva. S tem področjem se ukvarja Urad za varstvo konkurence. Kot kartelni sporazumi se štejejo sporazumi, ki jih med seboj sklepajo podjetja (ali združenja podjetij o pogojih poslovanja) in imajo cilj ali posledico omejitev konkurence med udeleženci sporazuma pri prometu blaga ali pri opravljanju storitev.

Med kartelne sporazume se NE uvršča;

- dogovor o skupnih pogojih poslovanja med podjetji
- dogovor o skupnih standardih med podjetji
- dogovor o specializaciji
- dogovor o skupnem raziskovanju
- dogovor o skupnem opravljanju določenih pomožnih del (prevoz, servis), ter

- če se naša podjetja dogovorijo kako bodo v tujini nastopala je to za naše gospodarstvo dopusten kartelni sporazum

Vsi dogovori, ki pospešujejo proizvodnjo, distribucijo blaga in zagotavljajo tehnični napredek niso kartelni sporazumi.

PREVLADUJOČ POLOŽAJ

S prevladujočim položajem podjetja na trgu je mišljen položaj, ko podjetje glede določenega blaga ali storitve nima konkurentov ali ima na trgu le nepomembno konkurenco ali pa ima v primerjavi s konkurenco občutno boljši položaj (boljše financiranje, prodajo blaga,...). Področje ureja Zakon o varstvu konkurence.

Podjetje ima **PREVLADUJOČ POLOŽAJ** na trgu:

- če je delež prodaje ali nakupa blaga oz. storitev enega podjetja v RS **večji od 40%**,
- kadar ima dvoje ali več med seboj poslovno povezanih podjetij skupni delež prodaje ali nakupa blaga (storitev) v RS **večji od 60%**.

ZDRUŽEVANJE PODJETIJ Urad za varstvo konkurence lahko prepove združitve v primeru, da bi to podjetje lahko dobilo prevladujoč položaj) če bi obvladovalo več kot 50% delež na trgu. Ta določba velja za srednja in mala podjetja, ki se med seboj povežejo.

ZLORABA PREVLADUJOČEGA POLOŽAJA

Podjetja, ki imajo prevladujoč položaj tega ne smejo izkoriščati, če bi zaradi tega nastala škoda za druga podjetja in potrošnike, tj:

- a) zloraba trga za določanje nesorazmerno visokih cen in nenormalnih plačilnih pogojev
- b) siljenje podjetij v dovoljene ali nedovoljene sporazume
- c) bojkot določenih podjetij (zmanjšanje možnosti nakupa ali prodaje)
- d) diskriminacija podjetij
- e) zavrnitev prodaje blaga in storitev kljub ustrezni ceni
- f) siljenje kupcev v dodatni nakup, ki ga sicer ne bi opravili

KONCENTRACIJA PODJETIJ

V določenih primerih je prepovedana.

Za prepoved koncentracije se šteje, kadar je moč enega ali več podjetij, posamično ali skupno pri tem pa bistveno zmanjšujejo ali onemogočajo učinkovito konkurenco na upoštevanem trgu.

Urad za varstvo konkurence lahko prepove koncentracijo oziroma združitve v primeru, da bi podjetje lahko dobilo prevladujoč položaj na trgu (bi imelo več kot 40% tržni delež prodaje, nakupov ali transakcij blaga ali storitev). To ne velja za mala in srednja podjetja.

OMEJEVANJE TRGA Z OBLASTNIMI AKTI IN DEJANJI

Delovanje državnih organov: nedopustno je vsako delovanje drž. organov, ki omejujejo prost nastop na trgu (npr. podjetje iz Ljubljane hoče v Mariboru zgraditi trgovino, vendar UE ne da dovoljenja, da ga pa podjetje iz Maribora (lahko sproži upravni spor).

DUMPING – SUBVENCIONIRANI UVOZ OZ. DUMPINŠKI UVOZ: motnje lahko nastanejo zaradi subvencioniranega uvoza (kadar neko tuje podjetje pri nas ponuja blago po nižjih cenah, kot je njegova normalna vrednost). Blago, ki se uvaža je deležno pomoči pri proizvodnji ali izvozu s strani države izvoznice.

Naš zakon o varstvu konkurence predvideva, da se lahko predpišejo antidumpinške dajatve ali kompenzacijske carine, če gre za subvencioniran uvoz (izniči se poskus cenejše prodaje blaga).

Pomembno vlogo igra Urad za varstvo konkurence, ki vladi predlaga, da sprejeme take antidumpinške ukrepe in predpiše take dajatve.

SUBVENCIONIRANI IZVOZ : gre za to, da država pomaga izvozniku, da se lahko na trgu pojavi z višjo ceno (izvozne premije) (primer železarn iz YU, kjer je država precej subvencionirala izvoz)

NEDOPUSTNA RAVNANJA NA TRGU

Ureja Zakon o varstvu konkurence. Gre za dejanja, ki omejujejo svobodo konkurence!

Na trgu veljajo neka pravila obnašanja. Subjekti morajo delovati v skladu z zakoni, poslovno moralo in v skladu s pravili tržne discipline. Dve tipični dejanji, ki sta s tem v nasprotju sta **nelojalna konkurenca** in **nedopustna špekulacija**.

POSLOVNI OBIČAJI: nenapisana pravila, ki so se s časom uveljavila

NELOJALNA KONKURENCA

Zakon opredeljuje NK kot dejanje podjetja ob nastopanju na trgu, ki je v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji in takšno ravnanje povzroči ali utegne povzročiti škodo drugim udeležencem. Področje ureja Zakon o varstvu konkurence. Primer NK;

- v primeru reklamacije oz. ponujanja blaga neko podjetje o drugem podjetju navaja neresnične podatke
- dejanja, ko mi izkoriščamo ugled drugega podjetja in tako sebi zagotavljamo neke ugodnosti (izrabljanje druge uveljavljene blagovne znamke)
- prodajo blaga pod drugimi blagovnimi znamkami (Univerzale Domžale na izdelke lepi etikete LEE jeans)
- prodaja blaga z napako, pa tega ne označimo oz. ne objavimo
- nagovarjanje poslovnega partnerja k razdoru pogodbe z drugimi partnerji pomeni nelojalno konkurenco
- navidezna razprodaja oz. znižanje cen (najprej dvig cen za 40%, nato pa razprodaja s 30% popustom)
- ponujanje oz. zagotavljanje posebnih ugodnosti, posebnih daril poslovnim partnerjem
- dajanja nagrad potrošnikom, če so ta darila v nesorazmerju s ceno kupljenega blaga

Pogoj je, da nastane škoda! Dejanja NK so gospodarski prestopki. Tisti, ki so oškodovani lahko vložijo odškodninski zahtevek na sodišču. Zadevo lahko prijavimo tržni inšpekciji.

NEDOVOLJENA ŠPEKULACIJA

O NŠ govorimo takrat, ko podjetje izkorišča neredno stanje na trgu (pomanjkanje blaga, neredna oskrba s blagom, omejitve pri uvozu, hitro spreminjanje cen) zaradi pridobitve neupravičene premoženjske koristi in, če tako ravnanje povzroči ali utegne povzročiti motnje na trgu ali neupravičeno povečanje cen. Do NŠ pride največkrat ob naravnih nesrečah. Primeri;

- prikrivanje blaga – kljub pomanjkanju skrivamo blago, kar povzroči dvig cen / nato ponudiš na trgu
- vezan nakup ali prodaja – pomanjkanje blaga (če želiš kupiti kavo moraš kupiti še sladkor)
- fiktivne pogodbe – gre za pogodbe, ki niso imele namena, da bi blago kupovali zaradi prodaje
- blaga ne dobavimo v predpisanem roku, temveč po roku in po višji ceni
- nepriznavanje obresti za vnaprej plačano kupnino.

NŠ je gospodarski prestop. Odškodninski zahtevek prizadetih na sodišču.

VARSTVO POTROŠNIKOV

OPREDELITEV, POLOŽAJ POTROŠNIKA IN ORGANIZACIJE POTROŠNIKOV NA TRGU, URAD ZA VARSTVO POTROŠNIKOV

POTROŠNIK – fizična oseba, ki pridobiva ali uporablja blago in storitve predvsem za osebno rabo ali uporabo v svojem gospodinjstvu.

PODJETJE – pravna oz. fizična oseba, ki opravlja pridobitno dejavnost na trgu, ne glede na njeno organizacijsko obliko in lastninsko pripadnost.

PROIZVAJALEC – podjetje, ki izdeluje končne izdelke in sestavne dele ali pridobiva osnovne surovine ali oseba, ki se s svojo firmo, blagovnim znakom ali drugim znakom razlikovanja na izdelku predstavlja kot njegov proizvajalec. Za proizvajalca se štejejo tudi uvoznik izdelka.

Včasih je bilo zelo pomembno načelo "emptor caveat" – **pazi naj kupec**, ki pa danes ne velja več. To načelo je pravilo, da je moral kupec pred nakupom nekega izdelka preveriti kvaliteto kupljen stvari. Danes to skoraj ni več mogoče.

Danes je zelo pomembno vprašanje povezano s potrošnikom. Potrošnika namreč želimo čimbolj zaščititi, zato imamo tudi poseben zakon, ki ga varuje (Zakon o varstvu potrošnikov) in tudi posebne organizacije, ki skrbijo za njegovo varnost (**Urad za varstvo potrošnikov** in **Zveza potrošnikov**).

Urad za varstvo potrošnikov skrbi za samega potrošnika. Vsako leto mora urad pripraviti program dela (izobraževanje, izdajanje publikacij,...), ki ga mora poslati vladi, da ga potrdi. Ta urad se financira iz proračuna države. Urad vodi tudi poseben register ali podjetja spoštujejo vse pogoje delovanja in katere kršijo.

Zveza potrošnikov pa je organizacija, ki je neodvisna in nedobičkonosna. Financira pa se tudi iz proračuna.

Zakon o varstvu potrošnikov ureja naslednje:

1. **odgovornost za izdelek** (izdelki morajo biti varni do potrošnika),
2. **oglaševanje blaga** (v nasprotju z zakonom: zavajajoče, nedostojno,...),

3. **garancija za brežhibno delo,**
4. **pogodbeni pogoji** (Zavezujejo potrošnika le, če je bil pred sklenitvijo pogodbe seznanjen z njihovim celotnim besedilom pogodbenih pogojev, če ga nanje podjetje izrecno opozorilo, in če so mi bili dostopni brez težav.),
5. **prodaja blaga in opravljanje storitev** (ni v nasprotju s poslovnimi običaji, za vse enaki pogoji),
6. **varstvo/nadzor** (urad za varstvo potrošnikov, varuh človekovih pravic)
7. **izdaja računa**
8. **embalaža blaga**
9. **način prodaje blaga** – razprodaje
10. **prodaja blaga z napako**
11. **reklamacija blaga** (za vidne napake 8 dni, za skrite napake 1. leto).

V primeru napake na blagu/ reklamacija imamo pravico do:

- zamenjave proizvoda,
- vračilo kupnine,
- popravilo proizvoda ali
- znižanje cene proizvoda.

Potrošnik se sam odloči katero izmed možnih variant bo izbral ne glede na voljo ponudnika blaga.

Poseben pomen pri zaščiti potrošnika je omembe vredna tudi Svetovna trgovinska organizacija (STO) – World Trade Organisation (WTO), katere članica je tudi Slovenija. Ta organizacija skrbi za varstvo potrošnikov po vsem svetu. Posebno se ureja tudi nastop podjetij na svetovnem trgu, torej pod kakšnimi pogoji morajo poslovati.

PODJETJE

ORGANIZACIJSKI POJEM

Podjetje je generični pojem za skupek organiziranega premoženja, namenjenega za opravljanje gospodarske dejavnosti in kateremu pravni red prek njegovega nosilca podjetništva (družbe) priznava status pravne osebe s pravicami in obveznostmi.

Praviloma pojem podjetja zajema tudi delavce, ki opravljajo delo v podjetju, vendar prisotnost delavcev ni pogoj za obstoj podjetja. Podjetje je subjekt pa tudi objekt prava.

Kot **subjekt** je nosilec določenih pravic npr. pravic do patenta, firme, lastnine.

Kot **objekt** pa je lahko predmet prodaje npr. družba proda podjetje kot celoto.

EKONOMSKI POJEM

Gospodarsko gledano pa je **podjetje premoženje, ki ga lastnik naloži v pridobitno dejavnost**, tako, da mu bo dajalo donose. Tako premoženje (stvari, kapital, pravice – patenti,...) postane kapital, lastnik premoženja pa kapitalist.

PRAVNI POJEM

Pravno, pa je **podjetje skupnost premoženja, ki je namenjeno opravljanju pridobitne dejavnosti.**

Podjetje ni urejeno kot posebna pravnoorganizacijska oblika, pač pa se vedno pojavlja v obliki ene od družb.

Podjetje je potrebno ločiti od obrata. **Obrat** se praviloma pojmuje kot skupnost produkcijskih dejavnikov (sredstva + delavci). S pravnega vidika ločevanje med podjetjem in obratom ni bistveno. Podjetje se lahko sestoji iz več obratov ali pa sploh nima nobenega obrata.

Potrebno pa je opredeliti tudi pojem podružnica. **Podružnico** lahko opredelimo kot obrat, ki je geografsko ločen od matične družbe in da ima določeno poslovno sposobnost. Podružnice lahko opravljajo vse dejavnosti, kot jih opravlja matična družba.

V ŠIRŠEM SMISLU: Podjetje je nek gospodarski subjekt, ki producira za trg. Ustanovljen je za ustvarjanje dobička – bistvo podjetja.. Je subjekt, ki nastopa na trgu in ustvarja dobiček: za razliko od tistih organizacij, ki nastopajo na trgu (zavodi). Širše podjetje = podjetje v ožjem smislu + družbeniki

V OŽJEM SMISLU pa ga razumemo kot organizacijsko obliko v kateri se opravlja proizvodni proces. Razumemo ga kot premoženje. Objekt.

PRAVNI POJEM PODJETJA

Za podjetje iz pravnega vidika je značilno da je:

- družba njegova pojavna oblika
- gospodarska enota, sestavljena iz (materialnih in človeških) gospodarskih dejavnikov.
- Družbena skupina ljudi povezanih organizacijsko, ekonomsko in pravno
- Opravljanje gospodarske dejavnosti možno vsebinsko, časovno in prostorsko
- Pravno vsebinsko prostorsko ločen subjekt od lastnika

PODJETNIŠKE TEORIJE

- **TEORIJA O NAMEMBNEM PREMOŽENJU** – prvotno se podjetje dejansko pojmuje kot neko namembno premoženje. Podjetnik, takrat lastnik, je del svojega premoženja namenil neki proizvodni dejavnosti. Podjetje se v prvotnem smislu pojmuje kot premoženje, ki je namenjeno takšni ali drugačni dejavnosti za pridobivanje dobička. Lastnik je tisti, ki zagotovi premoženje, organizira in vodi delovni proces, poskrbi, da se rezultati te produkcije unovčijo in nosi rizik celega poslovanja, s tem je upravičen tudi do dobička, kot plačilo za njegov rizik. Lastnik delavca kupi, ga najame in ni bil udeležen pri dobičku. Lastnik je del svojega premoženja namenil za pridobitno dejavnost. V 1 fazi je bil lastnik subjekt
- **INSTITUCIONALIZACIJA PODJETIJ** – podjetja se osamosvojijo od lastnikov. Lastnik pričakuje od podjetja dobiček, za doseg dobička imenuje dobre menedžerje. Menedžer je odvisen od lastnika, ki ga je postavil in ga lahko v vsakem trenutku odslovi. Menedžer je dolžan zagotavljati dobiček in narediti podjetje uspešno. Le – to bo uspešno, če bo vedno v špici razvoja (nova tehnologija, novi proizvodi). Interes lastnika je nasproti interesu podjetja oz. menedžerja. Lastniki se vedno manj ukvarjajo s samim poslovanjem podjetja. (izpitno vprašanje)

- **TEORIJA O PODJETJU KOT INTERESNI SKUPNOSTI** – podjetje bi lahko razumeli kot sistem interesov (interesi lastnika, delavca, banke, dobaviteljev, kupcev). Podjetje po uspešno delovalo, ko bo v ravnotežju. Vsi udeleženci bodo glede na svoj input dobili ustrezen output (če bodo delavci za svoje delo dobili ustrezno plačo bodo zadovoljni)

OBLIKE PODJETIJ

Oblike podjetij – znotraj širokega pojma podjetja v pravnem smislu ločimo dve vrsti pravnih subjektov;

- **samostojni podjetniki** in trgovci (za opravljanje svoje dejavnosti ustanovi s.p. podjetje)
- **gospodarske družbe**

GOSPODARSKE DRUŽBE

VRSTE GOSPODARSKIH DRUŽB GLEDE NA POLOŽAJ DRUŽBENIKOV

Kriterije za delitev družb je več, vendar najpomembnejša delitev družb glede na položaj družbenikov in sicer:

1. OSEBNE DRUŽBE: (osebe oz. družbeniki vodijo, zastopajo, upravljajo in odgovarjajo za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem)

- družba z neomejeno odgovornostjo (d.n.o.)

- komanditna družba (k.d.)

- tiha družba (t.d.)

2. KAPITALSKE DRUŽBE: (bistvo kapitalskih družb je, da je premoženje razdeljeno na deleže in kapitalisti odgovarjajo samo z svojim deležem in ne premoženjem, osebe ne igrajo pomembne vloge, ponavadi oseb sploh ne poznamo, družbeniki s svojim premoženjem ne odgovarjajo, družba odgovarja samo s svojim premoženjem, poudarek je na kapitalu saj je treba zagotoviti zadosten kapital)

- družba z omejeno odgovornostjo (d.o.o.)

- delniška družba (d.d.)

- Evropska delniška družba (SE)

- komanditna delniška družba (k.d.d.)

O DRUŽBAH:

Družbo praviloma opredeljujemo kot skupnost ljudi, ki so med seboj povezani na različne načine in praviloma z določenimi skupnimi interesi.

DRUŽBA (s pravnega vidika) – je skupnost oseb, ki so med seboj povezani s pravnim poslom, imajo skupne cilje in določeno organizacijo, v okviru katere posamezni člani družbe delujejo. Družba nujno potrebuje za svoje delovanje podjetje.

Gospodarska družba je pravna oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost.

Pridobitna dejavnost je vsaka dejavnost, ki se opravlja na trgu zaradi pridobivanja dobička.

PO VELIKOSTI DELIMO DRUŽBE OZ. PODJETJA NA:

Družbe delimo tudi po velikosti (kriteriji za delitev po velikosti so trije: -po številu zaposlenih, -čisti prihodki od prodaje, -velikost aktive ob koncu leta):

MIKRO DRUŽBE ne presegajo dveh od navedenih meril:

- povprečno ne zaposlujejo več kot 10 oseb
- čisti prihodki od prodaje ne presegajo 2.000.000 evrov
- vrednost aktive ne presega 2.000.000 evrov

MALE DRUŽBE ne presegajo dveh od navedenih meril

- povprečno ne zaposlujejo več kot 50 oseb
 - čisti prihodki od prodaje ne presegajo 7.300.000 evrov (1.700.000.000 SIT)
 - vrednost aktive ne presega 3.650.000 evrov (850.000.000 SIT)
- (če preseže 2 kriterija od 3 se šteje za srednjo družbo)

SREDNJE DRUŽBE

- povprečno ne zaposlujejo več kot 250 oseb
- čisti prihodki od prodaje ne presegajo 29.200.000 evrov (6.800.000.000 SIT)
- vrednost aktive ne presega 14.600.000 evrov (3.400.000.000 SIT)

VELIKE DRUŽBE – če presežemo dva kriterija od treh srednje družbe. Omejitve navzgor ni.

Banke, zavarovalnice in nadrejene družbe (družbe matere) vedno štejemo za VELIKE DRUŽBE.

Enaka merila poznamo za velikost S.P. (mali, srednje velik in velik S.P.).

SPLOŠNO O USTANAVLJANJU PODJETIJ

SISTEMI USTANAVLJANJA

Ustanovitev gospodarskih družb – podjetja se ustanavljajo po treh možnih sistemih;

- 1) **normativni sistemi** – ustanovitelji morajo zagotoviti vse pogoje, ki jih določa zakon (ZGD)
- 2) **koncesijski sistemi** – za ustanovitev je potrebno soglasje oz. dovoljenje državnega organa. Če to dovoljuje dobimo lahko ustanovimo to podjetje (banko lahko ustanovimo, če dobimo

dovoljenje BS). Sistem je subjektiven in odvisen od presoje drugih. (nastal v Angliji). Bistvo je v tem, da nekdo drug presoja o sami ustanovitvi in ne ustanovitelj. To je **SUBJEKTIVNA PRESOJA** (pri nas po tem sistemu ustanavljajo banke – potrebujejo soglasje od BS)

- 3) **kombinirani sistem** – kombinacija prejšnjih dveh. Izpolnjeni morajo biti pogoji po zakonu in potrebujemo dovoljenje države. Če so izpolnjeni vsi pogoji po zakonu, država mora dati dovoljenje.

USTANOVITELJI

Ustanovitelji podjetij so lahko fizične ali pravne osebe domače in tuje (domače in tuje družbe). Pri osebnih družbah moramo imeti najmanj dva ustanovitelja, da lahko govorimo o družbi. Za D.D. najmanj 5, D.N.O. največ 50 družbenikov.

POGOJI ZA USTANOVITEV POSAMEZNIH DRUŽB

Pogoji za ustanovitev:

- splošni pogoji so določeni z ZGD
- posebni pogoji so tisti pogoji ki so vezani na določeno dejavnost

Ustanovitveni kapital – razlika med osebnimi in kapitalskimi družbami. Zakon določa, da lahko osebno družbo ustanovimo tudi brez kapitala. Za kapitalsko družbo pa zakon določa minimalni začetni kapital.

POSTOPEK USTANOVITVE

- sprejeti moramo ustanovitveni akt. Praviloma je to neka pogodba o ustanovitvi družbe
- družba mora imeti za poslovanje svoj transakcijski račun
- družba mora biti vpisana v sodni oz. poslovni register. Z vpisom v SR neka družba formalno – pravno nastane – postane pravni subjekt.

Za gospodarske družbe je značilno, da:

1. Nastanejo na podlagi določenega pravnega posla – USTANOVITVENI AKT

Gospodarska družba se vedno ustanovi, organizira, deluje in preneha v skladu s pravnimi normami. Ustanovitev, preoblikovanje in prenehanje družbe je vedno posledica določenega pravnega akta. Sprejmejo ga ustanovitelji, določi se kdo so ustanovitelji, vse statusne značilnosti, kakšne pravice imajo družbeniki, kapital ki ga imajo, deleži, dejavnost, sedež družbe.

Družba je lahko ustanovljena za določen ali nedoločen čas. Družba je praviloma sestavljena iz najmanj dveh družbenikov, vendar je lahko tudi izjema.

Ustanovitev družbe temelji na pravnem poslu (akt o ustanovitvi), ki ima obliko:

- **pogodbe**, imenujemo jo družbena pogodba (d.n.o., k.d., t.d., d.o.o.) ,
- **statuta** (d.d., k.d.d.),
- **individualnega akta.**

2. Imajo status pravne osebe,

Gospodarska družba je pravna oseba, torej ji pravni red priznava pravno subjektiviteto. Družba ima torej pravno in poslovno sposobnost.

3. So registrirane,

Za nastanek družbe in s tem začetek poslovanja in opravljanja dejavnosti se mora družba obvezno registrirati/vpisati v sodni register.

4. Imajo lastno organizacijo delovanja in upravljanja,

Družba mora opravljati svojo dejavnost v skladu z zakoni in aktom o ustanovitvi. Če družba krši načela delovanja, se lahko taka družba znajde v izgubi ali celo stečaju.

5. Opravljajo pridobitno dejavnost na trgu,

Gospodarske družbe se ustanovljajo zaradi doseganja profita oziroma dobička. Te rezultate mora družba doseči na trgu, še posebno pri določanju cene storitev ali blaga. Praviloma mora družba opravljati tisto dejavnost za katero se je registrirala, s tem da lahko to dejavnost tudi spreminja. Poleg temeljne/osnovne dejavnosti mora vsaka družba opravljati tudi tako imenovano upravno dejavnost, da lahko družba sploh deluje. Za opravljanje upravne dejavnosti družba ni registrirana, razen če ni to njena osnovna dejavnost.

6. Skupno delovanje družbenikov.

Družbeniki neke družbe morajo imeti enake cilje, ki jih skupaj dosegajo. Skupno delovanje družbenikov je nujno, kar se kaže predvsem v: prepoved konkurence, nujnost oblikovanja skupnih organov, zastopanje družbe, združevanje sredstev v družbi, ...

PРАВNA SUBJEKTIVITETA GOSPODARSKIH DRUŽB

FIZIČNA IN PРАВNA OSEBA

FIZIČNA OSEBA označuje človeka, ki ima določene pravne in poslovne sposobnosti.

PРАВNA OSEBA je organizacija, ki ji je pravni red priznal pravno subjektiviteto.

Tako pravnim kot fizičnim osebam priznavamo pravno in poslovno sposobnost.

- a) **PРАВNA SPOSOBNOST**, to je sposobnost biti nosilec pravic in obveznosti (fizična oseba jo pridobi z rojstvom)
- b) **POSLOVNA SPOSOBNOST**, to je sposobnost sklepanja pravnih poslov in nastopanje v pravnih razmerjih (fizične osebe jo pridobijo ob polnoletnosti)

Pravne osebe pa pravno in poslovno sposobnost pridobijo z vpisom v SR.

TEORIJE O PРАВNI OSEBI

- **teorija fikcije pravne osebe** – pravna oseba pravzaprav ne obstaja. Je samo fikcija v naših glavah, si jo samo predstavljamo
- **teorije o realnosti pravnih oseb** – ne gre za fikcijo. Pravna oseba je organizacija, ki ima svoje cilje, interese in v tem smislu je realna v družbenem sistemu
- **teorije ki zanikajo pravno osebo** (negativne t.) – zanikajo sposobnost biti nosilec pravic neke organizacije. Je skupina ljudi, katerim je podeljena lastnost pravne osebe. Skupina oseb naj bi bila pravna oseba. Prevladuje zlasti teorija realnosti. Enači pravno osebo z organizacijo. Pravna oseba je produkt prava.
- **normativna teorija pravne osebe**

NOVEJŠI POJAVI V RAZVOJU PRAVNE OSEBE

Razvoj podjetij je pripeljalo do treh pojavov razumevanja pravnih osebe;

1. POJAV RAZENOTENJA PRAVNE OSEBE. (podjetje A, ki kupi podjetje B in C se deli tri dele). Deli podjetja postanejo samostojne pravne osebe. Proces razenotenja; ko iz enotnega pojma podjetja preidemo na dele podjetja, ki jim prav tako priznavamo pravno subjektiviteto. Kot posledica razenotenja pride do:

2. POJAVA DIFERENCIACIJE POSLOVNE SPOSOBNOSTI oz. razvrednotenja poslovne sposobnosti. Pravne osebe imajo različno pravno in poslovno sposobnost

SPREGLED PRAVNE OSEBNOSTI

Institucija spregleda pravne osebnosti omogoča določeno korekcijo temeljnega načela, da družbeniki pri kapitalških družbah ne odgovarjajo za obveznosti družbe !

Za razumevanje je potrebno poznati, da pravo ščiti lastnike podjetja, da se jasno loči med fizično in pravno osebo. To mora biti jasno ločeno. (Primer letalske družbe: »pilot in istočasno direktor družbe« -> Ko je letalo strmoglavilo je bil tovor uničen in pilot mrtev. Pride do določenih zahtevkov s strani upnikov glede uničenega tovora. Upniki tožijo podjetje, ki ga v bistvu ni več in nima drugih sredstev. Upniki nato zahtevajo premoženje, hišo in ostale stvari nepremičnine, premičnine....Pri tem tožijo tudi ženo kot dediča. Tožbo izgubijo. V tem smislu pravo ščiti lastnika. Pride v poštev samo pri kapitalških družbah.

Zakon pozna 4 situacije, ko je spregled možen.

1. zloraba pravne osebe za doseg ciljev, ki so v nasprotju z zakonom
2. zloraba družbe, da se oškoduje upnike
3. spregled je možen tudi, ko v nasprotju z zakonom ravnamo s premoženjem pravne osebe kot z lastnim
4. če v svojo korist ali prijateljev zmanjšujemo premoženje družbe pa bi morali vedeti da bi to povzročilo plačilno nesposobnost pravne osebe.

Zakon dopušča spregled pravne osebnosti, posledica je odgovornost nastopanja tudi družbenikov ki sicer po zakonu ne odgovarjajo. Zlasti v kapitalških družbah pride v poštev to načelo !

PRAVNA IN POSLOVNA SPOSOBNOST GOSPODARSKIH DRUŽB

Tako pravnim kot fizičnim osebam priznavamo pravno in poslovno sposobnost.

- c) **PRAVNA SPOSOBNOST**, to je sposobnost biti nosilec pravic in obveznosti
- d) **POSLOVNA SPOSOBNOST**, to je sposobnost sklepanja pravnih poslov in nastopanje v pravnih razmerjih

Pravne osebe pa pravno in poslovno sposobnost pridobijo z vpisom v SR.

STATUSNE ZNAČILNOSTI DRUŽB

Značilnosti so enake za vse družbe. To so:

- ZASTOPANJE
- ODGOVORNOST
- DEJAVNOST
- SEDEŽ
- FIRMA
- PRAVNA IN POSLOVNA SPOSOBNOST

ZASTOPANJE GOSPODARSKE DRUŽBE

ZASTOPANJE GOSPODARSKE DRUŽBE

Zastopniki so osebe, ki lahko podjetje oz. družbo pravno veljavno zavezujejo. Prevezajo pravice in obveznosti. Zastopanje pomeni prevzemati pravice in obveznosti za nekoga drugega, v tem primeru za družbo. Družba brez zastopnikov ne more funkcionirati, saj ne bi mogla izražati volje. Zakon določa kdo so lahko zastopniki družb. Vpišejo se v SR. Zakon določa za vsak posamezen tip družbe, kdo je tista oseba, ki že po samem zakonu zastopa družbo

DRUŽBO ZASTOPAJO OSEBE:

1. **ZAKONITI ZASTOPNIKI** : osebe navedene v zakonu
2. **STATUTARNI ZASTOPNIKI** : osebe navedene v aktu o ustanovitvi
3. **POOBLAŠČENEC** : osebe ki jih zastopnik v okviru svojih pooblastil pisno pooblasti

ZAKONITI ZASTOPNIKI

Pri **OSEBNIH DRUŽBAH** so zakoniti zastopniki kar sami družbeniki (lastniki). Družbo lahko zastopata 2 ali več zastopnikov. Lahko je:

- a) **skupno zastopanje**: vsi družbeniki skupaj zastopajo družbo (npr. če imamo 3 zastopnike, se morajo pri sklepanju pogodbe podpisati vsi trije)
- b) **posamično zastopanje**: vsakdo izmed njih lahko zastopa v polni meri (npr. če imamo 3 zastopnike, lahko pogodbo sklene vsakdo izmed njih, ne potrebujejo se podpisati vsi trije)

Pri **KAPITALSKIH DRUŽBAH** so zakoniti zastopniki organi družbe

- d.d. – zastopa uprava d.d.
- k.d.d. – komplementar
- d.o.o. - zastopa poslovodja ali direktor

STATUTARNI ZASTOPNIK določen v ustanovitvenem aktu poleg zakonitega zastopnika

- pooblaščenec
- prokurist
- zastopnik iz zaposlitve (pravice so omejene in izvirajo iz njihovega delovnega razmerja)

- poslovni pooblaščenec
- trgovski potnik

POOBLAŠČENEC, to je oseba, ki jo pooblasti zakoniti zastopnik. Pooblaščenec je oseba, katere pravice zastopanja izvirajo iz pooblastila. To pooblastilo je pisno, ker se mora pooblaščenec s tem pooblastilom izkazati.

Nihče ne more na drugega prenesti več odgovornosti ali pravic kot jih ima sam. Pooblastilo se lahko omeji.

Pooblastilo je lahko:

- **GENERALNO ali splošno**: določenemu pooblaščenцу damo pravico, da nas zastopa pri vseh poslih določene vrste, npr. odvetnik nas zastopa v vseh pravnih zadevah na sodišču)
- **POSEBNO ali specialno** kadar osebo pooblastimo za točno določene zadeve v katerih nas bo zastopala

PROKURIST – poseben tip zastopnika. PROKURA je posebna oblika pooblastila za zastopanje gosp. subjektov. Gre za opravljanje vseh pravnih dejanj, ki spadajo v pravno sposobnost družbe (izjema: ne sme odtujiti in obremeniti NEPREMIČNINE (stavbe, zemljišča), razen če ni dobil soglasje od družbenikov). Je oseba velikega zaupanja.

Prokurist ni družbenik ! Prokurista v nobenem primeru ne moremo omejiti. Družba lahko prokuro podeli eni, dvema ali več osebam. Prokura se lahko vsak čas preklic. Prokurist prokure ne more prenesti na drugo osebo. Prokura je lahko posamična ali skupna. Prokura se lahko vpiše v SR, če se odvzame pa se izbriše. Prokuristov podpis je treba shraniti pri sodišču. Prokuro podeljujejo pri osebnih družbah podjetnik ali družbenik, pri kapitalskih družbah pa organi družbe

Primerjava: obseg pooblastila pri posl. Pooblaščenцу je treba presojeti glede na naravo posla (ta opravlja samo posle, ki spadajo v okvir rednega opravljanja poslov), pri prokuristu pa glede na PRAVNO SPOSOBNOST DRUŽBE.

ZASTOPNIKI IZ ZAPOSLOTITVE

Imajo pooblastilo po zaposlitvi za sklepanje nekaterih pogodb (npr. prodajalci kart, blagajničar,...).

ODGOVORNOST

NASTANEK OBVEZNOSTI IN ODGOVORNOSTI – odgovornost je vedno vezana na obveznost! Je vedno posledica neizpolnitve neke obveznosti. Obveznost je dolžnost ravnanja nekega pravnega subjekta do nekaj stori ali opusti. Te obveznosti lahko nastanejo na različne načine oz. so:

OBVEZNOSTI:

- zakonske obveznosti**, ki jih nalaga zakon
- pogodbene obveznosti**, ki izvirajo iz pogodb. Največ obveznosti nastane s pogodbami.

Vsaka družba za svoje obveznosti vedno odgovarja z vsem svojim premoženjem.

Ko govorimo o odgovornosti gre vedno za RAZMERNOST MED UPNIKOM IN DOLŽNIKOM. Za družbe lahko odgovarjajo tudi drugi subjekti. V tem primeru govorimo o 2 vrstah odgovornosti:

- a) **SOLIDARNA ODGOVORNOST:** upnik lahko izbira med katerimkoli družbenikom, ne glede na to, kdo je prevzel obveznosti, izbere tistega, od katerega bo najlažje in najhitreje dobil plačilo terjatev. Izbere lahko kogarkoli.
- b) **SUBSIDIARNA ODGOVORNOST:** upnik se mora držati vrstnega reda. To pomeni, da mora zahtevati izpolnitev obveznosti najprej od glavnega dolžnika (tistega, ki je prejel obveznosti), nato lahko zahteva izpolnitev obveznosti tudi od drugih subsidiarnih dolžnikov. Za subsidiarno odgovornost je pomembno, da mora upnik izrabiti vsa pravna sredstva zoper glavnega dolžnika (po sodni poti uveljavlja svoje pravice – najprej sodba, če ne izvržba). In če smo izčrpali vsa ta sredstva, potem šele lahko gremo na subsidiarne dolžnike.

Obe obliki odgovornosti sta lahko neomejeni ali omejeni:

- a) **NEOMEJENA:** dolžniki odgovarjajo z vsem svojim premoženjem
- b) **OMEJENA** lahko je na dva načina: - z določenimi sredstvi
- do določene višine sredstev (določi se v % ali v ulomku, npr. vsakdo odgovarja do 1/3)

Primeri odgovornosti:

- 1) **PRI OSEBNIH DRUŽBAH;** je odgovornost subsidiarna. Upnik se najprej obrne na družbo in šele nato na družbenike. Relacija med družbeniki pa je solidarna, kar pomeni, da lahko izbere kateregakoli družbenika.
- 2) **ODGOVORNOST ORGANOV KAPITALSKIH DRUŽB:** družbeniki za obveznosti družbe ne odgovarjajo
- 3) **ODGOVORNOST USTANOVITELJEV** pred vpisom v SR lahko ustanovitelji sklenejo določene posle za bodoče podjetje. Za te obveznosti odgovarjajo ustanovitelji sami, ko družba nastane, pa lahko ustanovitelj take posle prenese na družbo in s tem tudi obveznosti.
- 4) **ODGOVORNOST OB STATUSNIH SPREMEMBAH;** če se dve podjetji združita v novo podjetje, to novo podjetje odgovarja za vse posle oz. vse obveznosti prejšnjih podjetij.

DEJAVNOST

Dejavnost je zavestno usmerjeno delovanje neke družbe k dosegu temeljnega cija družbe, ki je dobiček. Cilj je primaren, dejavnost pa je sekundarna.

Delitev dejavnosti;

- **gospodarske:** opravljajo se na trgu zaradi dobička, kar pomeni, da je gospodarska dejavnost tudi pridobitna. Gospodarske dejavnosti so lahko pridobitne, lahko pa so nepridobitne v subjektivnem smislu dobička (lastniki ne dobijo denarja ampak ga vložijo v podjetje)
- **negospodarske:** se ne opravljajo na trgu ampak se storitve, dobrine zagotavljajo na podlagi zavarovanj ali neposredno iz proračuna. Gre za zadovoljevanje potreb. Gospodarska družba lahko

opravlja tudi negospodarsko dejavnost (zdravstvo, šolstvo, kultura) in na ta način pridobi dobiček (ustanovijo glasbeno šolo)

Dobiček:

- v objektivnem smislu – plus poslovanja, to kar podjetje ustvari
- v subjektivnem smislu – o dobičku govorimo o kategoriji, katerega dobi lastnik

STANDARDNA KLASIFIKACIJA DEJAVNOSTI:

Vrste dejavnosti; standardna klasifikacija je povzeta po NACE (uradna stand. razvrstitev dejavnosti v EU). V svetu obstajajo 1 model razvrščanja. Pri nas poznamo 17 področij, ki so označeni s črkami. Najprej gre za oddelke, ki so označeni z dvema številka. Oddelki se delijo na skupine – črka +3 mestna številka, še nižji nivo je razred, ki je 4 – mestna številka. Vsaka dejavnost se mora opredeliti vse do meje razreda. Klasifikacija pa pozna tudi podrazrede – 5 mestna številka.

Razvrščanje dejavnosti opravlja Urad RS za statistiko. Gospodarska družba lahko opravlja več dejavnosti, zakon ne postavlja nobenih omejitev, odločijo se ustanovitelji sami, katero dejavnost bodo opravljali.

SPLOŠNI POGOJI ZA OPRAVLJANJE DEJAVNOSTI:

-statusna organiziranost: dejavnost moramo ustrezno statusno pravno organizirati (kot s.p. ali gospodarsko družbo)

-registracija dejavnosti: dejavnost, ki jo želimo opravljati moramo registrirati (v ust. aktu in v SR). Zakon določa, da lahko družba opravlja samo tiste dejavnosti, ki so vpisane v SR.

PREKORAČITEV REGISTRIRANE DEJAVNOSTI:

- ◆ **ULTRA VIRES (preko meja registrirane dejavnosti)** – taki pravni posli so nični, posli ne veljajo, se razveljavijo. Vzpostavi se prejšnje stanje, kot da posla ni bilo
- ◆ druga teorija pravi, da tudi posli, ki so preko meja registrirane dejavnosti veljajo (pri nas določeno v ZGD). Zakon ščiti tretjo dobroverno stranko, seveda če je bil posel sklenjen v dobri veri, če ne je posel ničen. Zakon ni predpisal neke splošne sankcije za nezakonit posel – te sankcije so zapisane v posamičnih aktih (generalne sankcije)

POSEBNI POGOJI

posebni pogoji: določajo jih posebni predpisi (lex specialis) – glede tehnične opremljenosti / sanitarni in zdravstveni pogoji / kadrovski pogoji / higijenski pogoji / pogoji glede varstva pri delu / glede požarne varnosti. Inšpekcijski organi ugotavljajo ali so ti pogoji izpolnjeni. Na podlagi njegovega poročila, da izpolnjujemo pogoje pa nam upravni organ izda odločbo za opravljanje dejavnosti.

SEDEŽ

DOLOČITEV, REGISTRACIJA IN POMEN SEDEŽA

Sedež je kraj (op. samo kraj !), ki je kot tak določen in zapisan v ustanov. aktih družbe in je vpisan v SR. Določijo ga ustanovitelji. Po zakonu se sedež določi; v kraju, kjer opravlja dejavnost poslovodstvo.

Za sedež družbe se določi eden od krajev:

- kjer družba opravlja dejavnost ali

- kjer se pretežno vodijo posli družbe
- kraj kjer deluje poslovodstvo družbe

POMEN SEDEŽA

Po sedežu se določajo različne stvari. Določa se ali je podjetje domače ali tuje. Na sedež se veže sodna (krajevna) pristojnost. Glede na sedež se določajo obveznosti družbe, plačevanje davkov, pravo ki velja. Vsaka sprememba sedeža se mora sporočiti registerskemu sodišču. Na sedež se veže cela vrsta pravo navezanih okoliščin pa tudi poslovnih (kje nas najdejo). Pomembno je da organizacije navajajo tudi firmo, kapital, tudi javnost podatkov, ki jih podjetja navajajo na poslovnih papirjih.

SEDEŽ PODRUŽNICE

Družba za poslovanje zunaj kraja sedeža ustanavlja podružnice. Podružnice niso pravne oseba se pa obvezno vpišejo v sodni register. Podružnice smejo sicer opravljati vse posle, ki jih lahko opravlja družba.

PRENOS SEDEŽA V DRUGO DRŽAVO

Družba lahko spremeni sedež in ga prenese, bodisi v drugi del istega kraja ali v drug kraj, lahko pa ga prenese tudi v tujino, vendar v tem primeru družba ni več naša, temveč je tuja družba (sedež je prenesla v tujino – pravo države v kateri je sedež). Spremembo je potrebno zabeležiti v SR.

POZOR !

POSLOVNI NASLOV: ulica, hšt. In pošta !

Ne mešaj sedeža in posl. naslova ! Sedež je treba ločiti od posl. naslova gosp. družbe, ki ni statusno pravna sestavina. Po ZGD v register ni potrebno vpisati poslovnega naslova ampak vendar pa vpis zahteva Zakon o sodnem registru. Z vidika ZGD torej zadošča registracija KRAJA sedeža. (to neuskklajenost bi bilo potrebno odpraviti).

FIRMA

POJEM IN GOSPODARSKI POMEN

Firma je ime, s katerim družba posluje. Firmo mora imeti vsaka družba, ne glede na dejavnost s katero se ukvarja, namreč družba brez firme ne more nastati in družba brez firme se ne more vpisati v sodni register. Firma je znak prepoznavanja, je znak individualizacije družb. Firma je ime (načelo trajnosti) s katerim družba posluje. Beseda firma izhaja iz latinske besede »firmare« (podpis)

Napačna uporaba imena firma: firma ni isto kot podjetje. V stečaj gre podjetje in ne firma. Družba odkriva nova področja za svoj trg in ne firma (istovetijo družbo s pojmom firma)

VREDNOST IN GOSPODARSKI POMEN

Firma je znak in potrošnik nas prepoznavna. Bolj kot nas potrošniki poznajo bolje je to za podjetje (npr. nakup OA Mercedes). Firma vleče potrošnike, ki so vezani na firmo. Poznana firma ima velik krog potrošnikov. Znana, dobra firma je pomembna in veliko vredna. Gre za gospodarsko vrednost. Naš zakon ne dovoljuje nakupa firme, dovoljuje pa nakup podjetja skupaj s firmo (ki je pri nas dobro uveljavljena)

SESTAVINE FIRME

Obvezne sestavine :

1. IME OSEBNIH IN KAPITALSKIH DRUŽB - FIRMA DRUŽBE:

- Firma d.n.o. mora vsebovati priimek vsaj enega družbenika z navedbo, da je družbenikov več (in ostali),
- Firma k.d. mora vsebovati priimek vsaj enega komplementarja. Imena komanditistov ne sme biti v firmi.
- Firma d.d. ali d.o.o. pa imajo prosto izbiro pri oblikovanju imena firme.

2. OZNAKA DEJAVNOSTI: pomeni s čim se podjetje ukvarja, npr. proizvodno podjetje,...

3. OZNAKA STATUSNE OBLIKE - TIP DRUŽBE: je vedno podana z okrajšavami kot d.d., d.o.o., d.n.o., k.d., k.d.d.

Op. sedež ni sest. del firme!

Neobvezne sestavine:

Podrobneje označujejo družbo. Te ne smejo biti take, da spravlja ali utegnejo spraviti v zмотo glede vrste ali obsega poslovanja ali da bi utegnili priti do zamenjave s firmo ali znakom razlikovanja druge osebe ali bi kršile pravice drugih oseb. Dodatne sestavine so lahko kot logotipi npr. logotip ptiča pri Telekomu,...

Družba pa lahko uporablja tudi **skrajšano firmo**, ki vsebuje:

- ime firme in
- tip družbe.

POSEBNA PRAVILA GLEDE SESTAVE FIRME:

- firma ne sme vsebovati imen ali znakov tujih držav ali mednarodnih organizacij,
- besedo "Slovenija" in njene izpeljanke in kratice ter zastavo in grb RS je dovoljeno vnesti v firmo le z dovoljenjem Vlade RS,
- ime ali del imena zgodovinske ali druge znamenite osebnosti je dovoljeno vnesti v firmo le z njenim dovoljenjem; če je že umrla, pa z dovoljenjem njenega zakonca in sorodnikov, če so še živi, ter z dovoljenjem ministra pristojnega za upravo,
- firma mora biti v slovenskem jeziku. Prevod firme v tuj jezik se lahko uporablja samo skupaj s firmo v slovenskem jeziku,
- firma ne sme vsebovati besed oziroma znakov:
 - ki nasprotujejo zakonu ali morali,
 - ki vsebujejo znane blagovne znamke
 - ki vsebujejo ali posnemajo uradne znake.

NAČELA FIRMSKEGA PRAVA

- a) **NAČELO RESNIČNOSTI:** firma mora odražati dejansko situacijo, razvidno mora biti za kakšno dejavnost gre – navajati moramo resnične podatke, da natrgu ne pride do zmede zlasti vprašanje dejavnosti

- b) **NAČELO ENOTNOSTI:** celotno podjetje in vsi posamezni deli podjetja v pravn. prometu vedno nastopijo z naslovom firme – obrat lahko pod svojim imenom, vendar ob souporabi imena firme (Dolenjska banka d.d., ekspozitura Ljubljana)
- c) **NAČELO OBVEZNOST:** vsaka gospodarska družba mora imeti firmo, ki je navedena tudi v aktu o ustanovitvi in jo mora obvezno uporabljati v pravnem prometu (poslovanje družbe). Firmo lahko kupimo le s podjetjem
- d) **NAČELO IZKLJUČNOSTI:** (enkratnosti – samo ta in nobena druga), s tem, ko smo firmo vpisali v SR smo izključili vse druge družbe, da bi lahko uporabile enako firmo.
- e) **NAČELO SPREMENLJIVOSTI:** (NAČELO TRAJNOSTI), če se v družbi spremenijo razmere, se spremenijo sestavine firme. Družbeniki imajo pravico zahtevati, da če izstopijo iz firme se iz firme briše tudi njihovo ime. Nasprotno je načelo trajnosti (firma se ne sme spreminjati). V 2 letih po smrti družbenika lahko dediči zahtevajo spremembo imena

VARSTVO FIRME

Poznamo dve obliki varovanja firme:

1. **JAVNOPRAVNO VARSTVO:** je pravno varstvo, kjer ima registrsko sodišče dolžnost paziti na to, da se v sodni register ne vpišeta dve enaki firmi z istim imenom, dejavnostjo in tipom družbe. To pravno varstvo se izvaja preko najpomembnejšega načela firm, načelo izključnosti. Sodišče mora paziti na to, ali povprečni potrošnik loči med dvema družbama, ki poslujeta pod določeno firmo. (primer tega je lahko: ALL STAR / ALL STARS – ali ti dve firmi loči povprečni potrošnik??),
2. **CIVILNOPRAVNO VARSTVO:** pomeni, da ima posameznik pravico zahtevati izbris ali pa preimenovanje ali pa tudi plačilo odškodnine, če ugotovi, da se pod istim imenom pojavljata dve firmi. Pomembno je, kdo je bil prvi vpisan v sodni register. V tem primeru obstajata dva možna ukrepa:
 - subjektivni ukrep: ko smo ugotovili, da obstaja taka firma (3 leta),
 - objektivni ukrep: od dneva vpisa, ko je bila druga firma vpisana v sodni register (5 let).

Nameravana firma: Sodišče vpiše nameravano firmo v sodni register za dobo enega leta pod pogojem, da bo v tem roku ustanovljena družba. Če prijavitelj v tem roku ne ustanovi družbe, sodišče izbriše to firmo iz registra. Bistvo nameravane firme je v tem, da se firma registrira preden se ustanovi družba.

PRAVNA IN POSLOVNA SPOSOBNOST (postanemo z vpisom v SR)

Družbe so pravne osebe **PRAVNA OSEBA** je organizacija, ki ji je pravni red priznal pravno subjektiviteto. Samo tiste organizacije, ki jim pravni red to lastnost da, so pravne osebe. Pravna oseba je v bistvu produkt prava, ki omogoča, da skupina ljudi, organiziranih v takšni ali drugačni družbi lahko vstopa v pravna razmerja z drugimi subjekti. Znotraj pravne osebe se izražajo tudi temeljni družbenoekonomski odnosi. Razvila se je zaradi potreb pravnega prometa. Je tista, ki si omogoča pravne posle. Je nosilec nekih pravic in obveznosti.

POGOJ ZA PRAVNO SUBJEKTIVITETO: materialni in personalni substrat (podlaga)

- a) **MATERIJALNI SUBSTRAT:** vsaka organizacija ima sredstva, premoženje – pravna oseba odgovarja z vsem svojim premoženjem

- b) **PERSONALNI SUBSTRAT:** vsaka organizacija ima ljudi, delavci, zaposleni – odgovarjajo z dolžnostmi in obveznostmi njenih družbenikov

Pravna oseba je neka nadgradnja materialnemu in personalnemu substratu.

PODJETNIK (SAMOSTOJNI PODJETNIK POSAMEZNIK (s.p.))

POJEM

Samostojni podjetnik posameznik je fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost v okviru organiziranega podjetja.

SPREMEMBE PRI DOJEMANJU PODJETNIŠTVA IN PODJETNIKA

Samostojni podjetnik posameznik (s.p.) ni gospodarska družba, ker ne gre za združevanje več subjektov, je pa podjetnik posameznik gospodarski subjekt, ki poklicno opravlja gospodarsko dejavnost. ZGD kot sistemski zakon ureja tudi položaj S.P.

Ukvarja se lahko s vsemi oblikami gosp. dejavnosti, razen če zakon ne določa drugače.

S:P ni pravna oseba niti to ni njegovo podjetje !

OP. Obrtnik se lahko ukvarja le s dejavnostmi, ki jih določa obrtni zakon.

STATUS S.P.

USTANOVITEV – VPIS

Podjetnik posameznik je lahko tako kot gospodarske družbe veliki, srednji ali majhni s.p. Zanj tudi velja, da lahko začne opravljati dejavnost, ko je vpisan pri AJPES-u v Poslovni register Slovenije, razen če gre za srednji ali velik s.p., ko ga obravnavamo kot ostale družbe, za katere je potreben vpis v sodni register in mora delovati po pravilih, ki veljajo za gospodarske družbe.

Poslovati mora s : 1. s svojo firmo 2. z oznako dejavnosti 3. z navedbo sedeža 4. in s okrajšavo s.p.

Firma podjetnika vsebuje poleg označbe dejavnosti in dodatnih sestavin tudi **ime** in **priimek** podjetnika ter **skrajšano označbo** (s.p.). Skrajšana firma mora vsebovati: njegovo ime, priimek in označbo s.p.

Primer:

Coklarstvo, Rok Koren s.p.

označba dejavnosti ime in priimek Označba

NASTOPANJE V PRAVNEM PROMETU IN ODGOVORNOST

Podjetnik posameznik je odgovoren z vsem svojim premoženjem. Zanj veljajo tudi določbe ZGD (smiselna uporaba določb o dejavnosti, firmi, sedežu, podružnici, prokuri in poslovni skrivnosti).

VODENJE POSLOVNIH KNJIG

s.p., ki ima malo podjetje (manj kot 50 zaposlenih) vodi enostavno knjigovodstvo, srednji in veliki podjetniki pa dvo – stavno knjigovodstvo.

PRENEHANJE POSLOVANJE s.p.

Podjetnik prihlasi prenehanje poslovanja AJPES-u najkasneje 15 dni pred prenehanjem

- podjetnik mora, vsaj tri mesece pred prenehanjem poslovanja, na primeren način obvestiti upnike (pismo, v sredstvih javnega obveščanja, v poslovnih prostorih) -objaviti, da bo prenehal poslovati, ter ob tem navesti tudi dan prenehanja poslovanja,
- enaka dolžnost velja tudi za podjetnika, ki namerava podjetje prodati ali ga vložiti v družbo.

Če podjetnik podjetje proda lahko kupec ali družba še naprej uporablja v firmi tudi ime in priimek podjetnika, če le ta izrecno soglaša. Če podjetnik umre, lahko dediči v firmi še naprej uporabljajo tudi ime in priimek zapustnika. V primeru pokoja podjetnika pa lahko podjetje proda ali ga likvidira.

STATUSNO PREOBLIKOVANJE V DRUŽBO:

S.P. sprejme izjavo o prenehanju S.P. in prenosu premoženja v kapitalsko družbo. To sporoči AJPES-u in se vpiše v sodni register. Lahko vstopi v določeno družbo kot družbenik (družba prevzame njegovo podjetje).

GOSPODARSKE DRUŽBE

Delimo na:

- osebne – d.n.o. / k.d. / dvojna družba / tiha družba
- kapitalske – d.d. / k.d.d. / d.o.o.

OSEBNE DRUŽBE

DRUŽBA Z NEOMEJENO ODGOVORNOSTJO (d.n.o.)

Družba z neomejeno odgovornostjo je družba vzajemno pogodbeno združenih dveh ali več fizičnih ali pravnih oseb, ki odgovarjajo za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem.

OSEBNA ODGOVORNOST DRUŽBENIKOV je poglavitna pravna lastnost te družbe !

ZGODOVINSKI NASTANEK IN NJENE ZNAČILNOSTI:

Za družbo z neomejeno odgovornostjo je značilno majhno število družbenikov (kljub temu lahko zaposluje večje število delavcev) in medsebojno zaupanje.

USTANOVITEV d.n.o. :

1. S USTANOVITVENO POGODBO med družbeniki, ki so lahko fizične ali pravne osebe (so lahko domače ali tuje osebe, lahko so tudi društva, zavodi, ni nujno da gre za gosp. družbo). V ustanovitveni pogodbi določimo vse statusnopravne značilnosti družbe (firmo, sedež, dejavnost, družbenike*, ustanovitveni kapital*, ki pa ni predpisan). Značilna je POGODBENA SVOBODA (velja za odnose med družbeniki, ne pa za odnose družbenikov do družbe).

*družbeniki: imena in prebivališče oz. firmo in sedež družbenikov

*ustanovitveni kapital:višini in vrsto vložkov, če so dogovorjeni

Za ustanovitev ni potrebno posebno premoženje. Pomembno je medsebojno zaupanje družbenikov ter pobuda in zavest o odgovornosti vsakega družbenika. Primerna predvsem za družinska podjetja.

2. USTANOVITVENI KAPITAL je pomemben pri deležu družbenikov. Če ti deleži v pogodbi niso predpisani, imajo vsi družbeniki enak delež. Lahko pa delež določimo za vsakega družbenika posebej (npr. družba ima 3 družbenike, ki imajo različen delež; družbenik A ima 40% delež, družbenik B ima 30% in družbenik C 30 % delež).

VLOŽKI: Družbenik lahko v družbo vloži **denar, stvari** (stroji, oprema), **pravice** (inovacije, patenti) ali **storitve** (raziskava trga). Vrednost nedenarnega vložka morajo družbeniki oceniti v denarju (npr. stavbe, stroje,...). Potrebno je tudi odpreti TR. **Na podlagi vložka družbenik pridobi kapitalski delež v družbi !**

3. VPIS V SODNI REGISTER Pogodba o ustanovitvi družbe velja med družbeniki takoj, v razmerju do tretjih oseb pa šele z vpisom v sodni register. Prijava družbe v sodni register mora vsebovati: priimek, ime, poklic in bivališče vsakega družbenika ter firmo družbe in sedež. S tem postane pravna oseba.

PREDNOST

Za ustanovitev ni potrebno zagotoviti nobenih sredstev. Po svoji naravi je to kooperativna asociacija v kateri si družbeniki prizadevajo za skupen cilj.

SLABOST

Stroga osebna odgovornost družbenikov in težave po smrti enega od družbenikov ter reševanje dednih vprašanj.

FIRMA

Firma družbe z neomejeno odgovornostjo mora vsebovati priimek vsaj enega družbenika z navedbo, da je družbenikov več in označbo d.n.o.

Primer:

TKALEC, tekstilna indistrija, d.n.o., Jože Turk in ostali

ime firme

Dejavnost

označba

ime družbenika

POLOŽAJ DRUŽBENIKOV V D.N.O. (SMISELNA UPORABA TUDI ZA KOMPLEMENTARJA V k.d.)

V ustanovitveni pogodbi se določijo tudi pravice, razmerja in obveznosti družbenikov.

PRAVICE DRUŽBENIKOV:

- da vpogleda v poslovne knjige, listine,...
- do poslovedenja; se seznanja z zadevami družbe,
- do zastopanja,
- do delitve dobička. Dobiček se praviloma izračuna ob zaključku poslovnega leta. Delimo ga na dva dela (družbeniki se lahko dogovorijo tudi drugače):
 - **prvi del:** vsi družbeniki imajo pravico, da se jim izplača dobiček v razmerju 5% glede na nominalno vrednost njihovega vložka v družbo,
 - **drugi del:** če po prvi delitvi ostane dobiček, se ga med družbeniki enako razdeli.

Enak postopek velja tudi pri pokrivanju izgub.

Zakon ne predvideva, da bi se ta dobiček moral izplačati, ampak se lahko pripiše ustanovitvenemu kapitalu. Gre v bistvu za dispozitivno normo, kjer se družbeniki sami odločajo o delitvi dobička. Družbenik ima pravico, da si iz blagajne družbe izplača do 5% svojega deleža dobička. Ta dobiček si lahko izplača, kadar želi.

OBVEZNOSTI DRUŽBENIKOV pa so:

- vsak družbenik mora vplačati svoj vložek, kot je bilo dogovorjeno v ustanovitveni pogodbi, če ga družbenik vplača ima družba pravico od njega izterjati delež z zamudnimi obrestmi,
- družbenik mora poročati družbi katere posle je sklenil in o tem mora tudi pripraviti obračun poslov,
- družbenik mora vplačati v družbo vsa plačila, ki jih je pridobil s poslom, drugače lahko družba zahteva izterjavo z zamudnimi obrestmi,
- družbenik mora ravnati s skrbnostjo, kot da bi nastopal v lastnih zadevah.

ODNOSI MED DRUŽBENIKI

Zakon ne vsebuje prisilnih norm.

Gre za notranja razmerja med družbeniki, ki v skladu z družbeno (ustanovitveno) pogodbo temeljijo na načelih:

- **enako obravnavanje družbenikov:** vsi družbeniki morajo biti enako obravnavani pri poslovanju družbe,
- **dolžnost skrbnega ravnanja:** nalaga vsakemu družbeniku dolžnost izpolnjevanja prevzete obveznosti s skrbnostjo kot v lastnih zadevah,
- **prepoved konkurence:** prepoved se nanaša na konkurenco med družbo in družbeniki,
- **skupno vodenje poslov:** vodenje poslov pomeni organiziranje poslov, s katerimi se uresničujejo skupni cilji,
- **medsebojni nadzor:** družbeniki imajo pravico opravljati nadzor nad poslovanjem družbe (vpogled v družbene knjige, listine, dokumentacijo,...).
- sorazmerna razdelitev dobička in izgube
- razpolaganje z deležem

PРАВNA RAZMERJA DRUŽBENIKOV DO TRETJIH OSEB – ODGOVORNOS DRUŽBENIKOV

Prisilne norme v ZGD- pravna varnost.

V okviru razmerij družbenikov do tretjih oseb je še posebej pomembno zastopanje ter odgovornosti družbenikov za obveznosti družbe nasproti tretjim osebam in ravnanje družbenikov v primeru plačilne nesposobnosti ali prezadolženosti družbe.

Za **zastopanje** družbe je pooblaščen vsak družbenik, če s pogodbo ni drugače določeno. Pooblastilo za zastopanje je praviloma neomejeno. Za skupno zastopanje pooblaščeni družbeniki lahko pooblastijo posameznega družbenika, da opravi določene posle. Nima direktorja kot organa družbe – funkcijo opravljajo sami družbeniki.

Za **obveznosti** družbe so upnikom odgovorni vsi družbeniki. Družba odgovarja za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem.

Odgovornost družbenikov v odnosu do družbe in upnikov je subsidiarna, odgovornost med družbeniki pa je solidarna.

Pisno obvestilo družbi: družba mora izpolniti obveznosti, če jih ne izpolni lahko upnik uveljavlja izpolnitev obvesti od katerega koli družbenika ali od vseh skupaj (solidarna odgovornost).

IZSTOP DRUŽBENIKA

Če družbenik s poslovanjem družbe ni zadovoljen lahko izstopi iz družbe. Družbenik lahko odpove družbeno pogodbo **na koncu poslovnega leta**, če odpoved pisno sporoči drugim družbenikom **vsaj 6 mesecev pred izstopom**.

Če obstaja kakršenkoli razlog lahko družbenik s tožbo zahteva prenehanje družbe (ostali družbeniki se lahko branijo z nasprotno tožbo in zahtevajo izločitev družbenika).

Če gre za izstop ali izključitev družbenika, se predpostavlja, kot da bi družba prenehala delovati in se ugotovi tržna vrednost družbe. S tem se določijo tudi deleži posameznih družbenikov. Družbenik, ki je izstopil ali je bil izključen, ima pravico zahtevati izplačilo njegovega deleža.

Družbeniki za obveznosti družbe odgovarjajo tudi po prenehanju družbe, in sicer **še 5 let** po izbrisu družbe iz registra.

PREOBLIKOVANJE

Družba lahko nastane tudi s preoblikovanjem drugih družb v d.n.o.. Preoblikuje se lahko s:

- združitvijo
- delitvijo
- s spremembo pravnoorganizacijske oblike

PRENEHANJE d.n.o.

Družba z neomejeno odgovornostjo preneha:

- s potekom časa, za katerega je bila ustanovljena,
- s sklepom družbenikov,

- s stečajem,
- s smrtjo oziroma prenehanjem družbenika, če družbena pogodba ne določa drugače,
- z odpovedjo,
- na podlagi sodne odločbe,
- če se število družbenikov zmanjša pod dva (razen če družbenik v roku enega leta prilagodi družbo pogojem, ki jih zahteva zakon ali pa lahko nadaljuje dejavnost kot podjetnik – s.p.).

Družba lahko preneha z:

- **likvidacijo** ali
- **stečajem.**

Več o tem na koncu zapiskov.

KOMANDITNA DRUŽBA (k.d.)

K.d. je osebna družba, v kateri se pojavlja vsaj en družbenik, ki za obveznosti družbe odgovarja z vsem svojim premoženjem (KOMPLEMENTAR) in vsaj en družbenik, ki za obveznosti družbe ne odgovarja (KOMANDITIST).

Op. Če v ZGD ni drugače določeno se za k.d. smiselno uporabljajo določbe, ki veljajo za d.n.o. ! Zakon ureja le pravni položaj komanditista, za pravni položaj komplementarja pa se uporabljajo določila ZGD, ki veljajo za položaj družbenika v d.n.o.

Po teoriji je k.d. posebna oblika d.n.o. v kateri se položaj posameznih družbenikov bistveno razlikuje. K.d. se v zakonodaji in praksi pojavlja v različnih oblikah (v obliki k.d.d. in v obliki dvojne družbe). V tej obliki družbe se združuje DELO in KAPITAL. Delo vlaga praviloma komplementar, kapital pa komanditist.

Gre za povezavo dveh različnih skupin podjetniško usmerjenih ljudi:

Po eni strani so osebe, ki se med seboj tesneje povezujejo v družbi in so **pripravljene vložiti v družbo svoje delo in sredstva** ter deliti usodo z družbo – KOMPLEMENTARJI !

Po drugi strani pa gre za skupino podjetnikov, ki **težijo le k denarni naložbi** in ne želijo vplivati na poslovanje družbe, zlasti pa ne želijo ali ne morejo prevzeti rizika za obveznosti družbe, zadovoljujejo se le z vedenjem, kako družba posluje, in omejenim nadzorom nad družbo – KOMANDITISTI !

Bistvena značilnost omenjene družbe je različen položaj družbenikov glede odgovornosti za obveznosti družbe, ni pa v ospredju skupni cilj. Z ekonomskega vidika je komplementar nosilec podjetništva, komanditist pa vlagatelj s pravico do udeležbe v dobičku družbe.

NASTANEK IN POMEN k.d.

Potrebno je skleniti posebno ustanovitveno pogodbo, kjer določimo vse statusne značilnosti družbe. Vpišemo firmo, sedež, dejavnost, vsebovati pa mora tudi podatke o komanditistih in komplementarjih in kakšne deleže ima posamezni družbenik. Za ustanovitev k.d. ni določen minimalni ustanovljeni kapital,

kajti jamstvo predstavlja osebno odgovornost. Z vpisom v SR smo družbo formalno – pravo ustanovili. V firmo se ne vpisuje imena komanditista.

Če v družbi ni komanditistov, se k.d. preoblikuje v d.n.o.

Razmerje med družbeniki:

- komplementar je tisti, ki je pomemben v družbi, je tisti, ki vodi družbo, ima poslovodno funkcijo, on tudi zastopa družbo, je zakoniti zastopnik,
- komanditist ni upravičen voditi poslov družbe in ne sme nasprotovati poslovanju komplementarjev.

Komanditist ne more voditi družbo, ne more nastopati kot zakoniti zastopnik, lahko pa se mu podeli prokura ali pooblastilo. Odgovornost komanditista nastopi le takrat, če še ni vplačal celotnega deleža svojega osnovnega vložka. Upniki ne morejo terjati od komanditista.

Delitev dobička:

- prvi del – vsi družbeniki imajo pravico, da se jim izračuna dobiček v razmerju 5% glede na nominalno vrednost njihovega kapitalskega vložka
- drugi del – če je dobička več se deli sorazmerno z vloženim kapitalom, torej tisti, ki ima večji osnovni delež dobi več dobička.

Komplementar lahko med letom dvigne 5% iz družbene blagajne, Komanditist nima te pravice.

Komanditistov dobiček se lahko pripisuje k njegovemu kapital. Deležu, dokler ne doseže velikosti njegovega osnovnega kapitalskega vložka.

Komplementar lahko pušča svoj ustvarjeni dobiček in s tem njihov osnovni kapitalski vložek povečuje.

Ko imamo izgubo pa se njihov vložek zmanjšuje, torej se zmanjšuje vrednost deleža. Komanditistu pa se dobiček ne sme izplačati, če se zaradi izgub njegov delež zmanjša.

PRAVICE KOMANDITISTA

Komanditist ima ob zaključku poslovnega leta pravico, da mu komplementar vroči poslovno poročilo iz katerega je razvidno poslovanje družbe. V zvezi s tem in takrat ima komanditist pravico, da pogleda tudi poslovne listine, poslovne knjige in preveri ali je to poslovno poročilo točno. Če mu komplementar ne vroči letnega poročila, lahko komanditist to zahteva s sodnim potom.

Komanditistova odgovornost za obveznosti družbe:

Če komanditist ni v celoti vplačal svojega vložka, odgovarja za obveznosti družbe do višine neplačanega zneska, ki bi ga moral po družbeni pogodbi vplačati. Upniki družbe lahko neposredno tožijo komanditista do višine neplačanega zneska komanditnega vložka. Gre za to, da je poudarjena odgovornost komand. Za vplačilo vložka, ki je temeljna obveznost komanditista.

Prenehanje k.d. (na podlagi istih razlogov kot d.n.o. (ZGD)).

- s potekom časa za katerega je bila ustanovljena
- s stečajem
- po izrecni zakonski določbi zaradi komanditistove smrti k.d. ne preneha
- z odpovedjo
- na podlagi sodne odločbe

SMRT KOMANDITISTA

Smrt kom. ali njegovo prenehanje, če gre za pravno osebo, nima za posledico prenehanje družbe, razen če to ni v družbeni pogodbi posebej dogovorjeno. Po njegovi smrti družba posluje naprej z njegovimi dediči ali pa brez njih če izjavijo, da ne želijo prevzeti vloge komanditista. Če umre edini kom. nadaljuje k.d z enim družbenikom, s tem, da mora v enem letu komplementar storiti vse, kar je potrebno, da pridobi vsaj enega komanditista ali komplementarja in k.d. preoblikuje v d.n.o.

PRENEHANJE KOMPLEMENTARJA

Če umre ali preneha edini komplementar v družbi, družba preneha. Dediči umrlega družbenika oz. pravni nasledniki družbenika (če gre za pravno osebo) morajo poskrbeti za vodenje poslov in za likvidacijo družbe. Postopek likvidacije se izvede kot pri d.n.o., v skladu s določbami ZGD.

DVOJNA DRUŽBA **(Komanditna družba (k.d.) kot dvojna družba)**

Dvojna družba je komanditna družba, v kateri je edini komplementar družba, pri kateri ni osebno odgovornih družbenikov ali so vsi komplementarji take družbe !

Gre v bistvu za poseben tip komanditne družbe; družba v družbi. Dvojna družba je lahko ustanovljena za določen ali nedoločen čas. Dvojna družba je v bistvu osebna družba, v kateri je komplementar pravna oseba v obliki kapitalske družbe. Obe družbi sta pravno ločeni in samostojni ter lahko opravljata enake ali različne dejavnosti.

V praksi se najbolj pogosto ustanavljajo dvojne družbe tako, da v vlogi komplementarja nastopa d.o.o., ki sklene pogodbo o ustanovitvi k.d. s komanditistom, ki je tudi družbenik d.o.o. (tipična oblika dvojne družbe). Razlogi pa so predvsem v davčni sferi, saj so osebne družbe manj obremenjene z davki kot kapitalske. Pri tej družbi lahko oseba, ki se želi ukvarjati s podjetništvom, omeji odgovornost za določeni rizični podjem, ker z ustanovitvijo d.o.o. njeno osebno premoženje ni obremenjeno z odgovornostjo za obveznosti družbe, sočasno pa prek d.o.o. kot njen družbenik upravlja s k.d. za katero prav tako ne odgovarja s svojimi zasebnimi sredstvi, temveč le s sredstvi, ki jih je vložila v d.o.o.

Pozor: obe družbi sta pravno ločeni in samostojni ter lahko opravljata enake ali različne dejavnosti.

Dvojna družba je najbolj fleksibilna, najmanj rizična, najcenejša in zlasti primerna za družinska podjetja. Prednosti:

- lažje se zbere potrebni osnovni kapital,
- komplementar trajno živi in ni nevarnosti, da k.d. preneha zaradi smrti komplementarja
- ni nevarnosti odpovedi ali izločitve družbenika,
- vodstvo in upravljanje je pri isti osebi,
- ni osebne odgovornosti za obveznosti družbe,
- komplementarja je lažje nadomestiti,
- manj težav j pri dedovanju, ločitvijo zak. zveze med družbeniki ipd.

Dvojna družba je lahko mala, srednja ali velika.

Zakon prepoveduje, da bi se d.d., d.o.o. in k.d.d. preoblikovale v dvojno družbo. Prav tako dvojna družba ne sme biti komplementar v komanditni družbi. Dvojna družba tudi ne sme ustanavljati dvojnih družb.

Dvojna družba se pojavlja z **dvojno firmo**, in sicer:

- firmo komplementarja in
- firmo k.d.

(**ime + dejavnost + d.o.o.** + dejavnost + k.d.)

V firmi dvojne družbe mora biti označba dejavnosti družbe in vsebovati mora tudi firmo komplementarja. V pravnem prometu mora dvojna družba na svojih poslovnih listinah navajati poleg firme družbe tudi ime poslovođe komplementarja, če je komplementar d.o.o., oziroma članov uprave, če je komplementar d.d.

Za dvojno družbo je tudi značilno, da ima kar tri organe:

- skupščino družbenikov,
- komplementarja kot poslovođjo,
- skupščino glavne družbe.

TIHA DRUŽBA

Tiha družba nastane s pogodbo na podlagi katere tihi družbenik s premoženjskim vložkom v podjetje koga drugega (nosilec tihe družbe) pridobi pravico do udeležbe pri njegovem dobičku.

Lastnosti:

- nima statusa pravne osebe.
- v pravnem prometu nastopa vedno pod firmo nosilca družbe.
- tiha družba se tudi ne vpiše v sodni register.
- nikoli ne vemo kdo je družbenik (napisan samo v pogodbi)

USTANOVITEV TIHE DRUŽBE

Tiha družba nastane s sklenitvijo pogodbe (svoboden dogovor) med obstoječo osebno ali kapitalsko družbo (**nosilec tihe družbe**) in drugim subjektom, ki je lahko fizična ali pravna oseba (**tihi družbenik**-lahko jih je tudi več). Tihi družbenik s premoženjskim vložkom v podjetje koga drugega (nosilca tihe družbe) pridobi pravico do udeležbe pri njegovem dobičku. Če bi bil tihi družbenik znan, bi moral upnikom za obveznosti nosilca tihe družbe solidarno odgovarjati z vsem svojim premoženjem.

Nosilec t.d. ima vsa upravljalška upravičenja, zlasti pa samostojno vodi in zastopa družbo! Tihi družbenik ne odgovarja za obveznosti nosilca t.d.

Na koncu vsakega poslovnega leta mora nosilec tihe družbe izračunati dobiček oziroma izgubo in tihemu družbeniku izplačati dobiček, ki mu pripada glede na njegov vložek. Tihi družbenik ima pravico od nosilca tihe družbe zahtevati vpogled v letno poročilo, poslovne knjige, listine,... Če mu nosilec tihe družbe ne omogoči vpogleda, se to doseže po sodni poti. DOBIČEK: stvar pogodbe kako se bo delil.

Firma: v pravnem prometu nastopa s firmo nosilca tihe družbe, lahko je dodan dodatek »s t.d.« ki razkriva, da družba posluje s tiho družbo.

PRENEHANJE TIHE DRUŽBE

Tiha družba preneha:

- s potekom časa, za katerega je bila ustanovljena,
- s sporazumom med nosilcem in tihim družbenikom,
- z opustitvijo dejavnosti tihe družbe,
- s smrtjo oziroma prenehanjem nosilca tihe družbe,
- z odpovedjo tihega družbenika,
- na podlagi sodne odločbe

KAPITALSKE DRUŽBE

DELNIŠKA DRUŽBA d.d.

Delniška družba je (kapitalska) družba, ki ima osnovni kapital razdeljen na delnice.

Je družba, ki upnikom za obveznosti odgovarja z vsem svojim premoženjem.

Delničarji niso odgovorni za obveznosti družbe upnikom.

Op. **kapitalska družba**: udeležba delničarjev je zgolj kapitalska in zgolj ta udeležba odloča o obsegu njihovih pravic v družbi.

Odgovarja s vsem svojim premoženjem. ZGD posebej poudarja, da je d.d. SAMA TUDI PRAVNA LASTNICA DRUŽBENEGA PREMOŽENJA!

Bistvo kapital. družbe je v tem, da je osnovni kapital NOSILEC EKSISTENCE DRUŽBE. Razdeljen je na delnice. Vsota vseh izdanih delnic predstavlja osn. kapital.

FORMULA : število delnic x nominalni znesek delnic = OSNOVNI KAPITAL d.d.

DELNICE IN DRUGI VREDNOSTNI PAPIRJI

VRSTE VRED. PAPIRJEV:

- kratkoročni vrednostni papirji – do enega leta, in
- dolgoročni vrednostni papirji – daljše obdobje
- javni vrednostni papirji – izdaja jih država, in
- zasebni vrednostni papirji – izdajajo jih gospodarski subjekti

najpomembnejša delitev:

- dolžniški (obligacijski) – **obveznice, menice, čeki**, in
- lastniški vrednostni papirji se delijo;
 - KORPORACIJSKI ALI ČLANSKI VRED. PAPIR- **DELNICA**
 - vrednostni papirji s stvarnopravnimi pravicami (skladiščnica, nakladnica, prenosni tovorni list)

OBVEZNICA

Z njo se izdajatelj obvezuje, da bo prinositelju tega papirja v določenih rokih izplačal določene zneske. Obveznico nekdo izda, da zbere nek kapital, vendar se zavezuje, da bo to vrnil z določenimi obrestmi, katere so ponavadi večje kot bančne.

Odgovornost obveznice nosi izdajatelj. Nakup obveznice je rizična naložba (razlika med državnimi obveznicami, ki so varne, tveganje pri podjetjih), saj če izdajatelj propade ne pride do plačila. Z obveznicami gre za neke vrste kreditiranje.

ČEK – MENICA

Ček izda tisti, ki ima denar. Menico pa izdat tisti, ki denarja nima. Z izdajo menice se nekdo zavaruje, da bo v določenem roku poplačal neko obveznost.

DELNICA

Je del osnovnega kapitala d.d., je listina, je vsebina članskih pravic v družbi (del plačanega deleža). Je izrazit in priznan vrednostni papir.

Izdajatelj delnice se ne obvezuje, da bo kupcu delnice karkoli vrnil in ne obljublja obresti. Delnice prinašajo določeno pravico. Glede obveznosti imamo dva akta;

- vpis delnice – zavarujemo se da bomo dejansko prevzeli delnice in jih tudi vplačali
- akt dejanskega vplačila – delničar mora vpisano delnico vplačati v predpisanih rokih, drugače nastopi obveznost. Družba lahko toži.

S prodajo delnic družba lahko dobi kapital, ki ga ni potrebno vračati. Z nakupom delnic smo trajno vložili kapital v d.d. delničar torej ni lastnik d.d. ampak je lastnik vrednostnega papirja. D.D. sama ne sme odkupovati lastnih delnic

DELITEV OZ. VRSTE DELNIC – PO OBLIKI:

- **IMENSKE** – imajo ime. Spremembo lastnika moramo vpisati v knjigo delničarjev
- **PRINOSNIŠKE** – pravice iz te delnice uveljavljajo tisti, ki jo prinese

Lažje je prodati prinosniške, ker se prodaja z izročitvijo. Pri imenskih se prenos izvrši tako, da se spremeni ime. Prenos imenujmo indosament. Je zapis novega delničarja. Ko imamo imenske delničarje so vsi zapisani v delniški knjigi. Pri prenosu se lastnik ponovno vpiše. Ko smo vpisani se lahko šele takrat začnejo uveljavljati pravice. Prinosniške pa imajo tudi določene slabosti, ker nikoli ne vemo kdo ima v posesti te delnice. Lahko se pojavi kot delničar tudi konkurenčna družba. Pri imenskih pa ta vpogled je mogoč, saj je pregled med delničarji.

PO VSEBINI SE DELIJO NA:

- materializirane in nematerializirane
- navadne delnice – redne delnice, ki dajo klasične pravice, pravice do dividende, pravico do odločanja in
- prednostne delnice – imajo neke prednostne pravice v primerjavi z navadnimi. Prednostno izplačilo dividend. Zakon omejuje izdajo prednostnih delnic. Ne več kot 50% - več jih ne sme biti. Delijo se na;

- kumulativne (zbirne) – je delnica, ki nam zagotavlja izplačilo neizplačanih dobičkov tudi za leto, ko je družba poslovala z izgubo. Neizplačane dividende se kumulirajo – zbirajo.
- participativne (udeležbene) – participativna, je ta da bi bili udeleženi tudi na drugem delu dobička s tistimi, ki imajo tudi navadne delnice

GLEDE NA ČAS IZDAJE:

Ob ustanovitvi – pri rok delnic ali I. emisija, lahko pa družba izda tudi II., III. emisijo delnic.

Delnice, ki prinašajo enake pravice sodijo v en razred (npr. navadne so en razred). Imeti morajo predpisano obliko in določene sestavne dele.

MATERIALIZIRANE DELNICE - DELNICA JE SESTAVLJENA IZ TREH DELOV:

- **plašč** – v plašču so zapisani vsi pomembni podatki o d.d. in delnici (delnica, razred, kdo jih je izdal, firma, sedež firme, kakšna je bila vrednost in nominalna vrednost, koliko je vredna, kakšna delnica je nadalje konkretna delnica in rok izplačila dividende in podpis, datum, faksimile...)
- **kuponska pola** – je neka pola sestavljena iz kupončkov, ki so namenjeni izplačilu dividende. Če jih zmanjka ima lastnik pravico do izdaje nove kuponske pole. Na kupnih se podatki ponovijo (št. delnic, podpis...)
- **talon** – na podlagi talona pa uveljavljamo pravice do izdaje nove kuponske pole

NEMATERIALIZIRANA DELNICE Kot vred. papir se delnice lahko izdajajo tudi v ne materializirani obliki. Ne v obliki papirja ampak v računalniških zapisih. Zapis oz. izjava izdajatelja je v elektronski obliki, vpisana v centralni register Klirinško - depotne družbe, s katero se zavezuje, da bo izpolnil obveznosti iz delnice osebi, ki je kot zakoniti imetnik vpisana v centralni register.

PRAVICE IN OBVEZNOSTI DELNIČARJEV

Obseg članskih pravic je strogo vezan na obseg vloženega kapitala oz. imetniških delnic. V pravnem pogledu delničarji niso lastniki d.d., saj je premoženje družbe osamosvojena lastnina te družbe kot pravne osebe, temveč iz naslova plačanega deleža (delnice) uresničujejo nekatere premoženjske ter članske pravice.

A) Premožensjske pravice

- **pravica do razpolaganja z delnico** – delnico lahko prodamo tistemu, ki jo hoče kupiti. Pomeni prodati, zastaviti, posoditi, se pravi, da lahko z njo razpolagamo. Organiziran mora biti ustrezne trg vrednostnih papirjev. Imamo več trgov (primarni – misija preko bank, sekundarni – borze, terciarni – mimo borze). Če hočemo prodati delnico brokerju naročimo naj kupi in proda, on na borzi izpelje postopek. Delnica se proda na organiziran način vendar je pomembno za koliko, odvisno od povpraševanja. Delnice kupujemo po večini s trajnim namenom.
- **pravica do dividende – t.j. deleža na dobiček.** Vsakemu delničarju pripada ob koncu poslovnega leta dividenda. Če družba ne posluje z dobičkom ni dividende. Uprave skušajo obdržati dobičke in ga vlagati v investicije
- **pravica do prednostnega nakupa novih emisij delnic** – delničar ima prednost pri nakupu novih delnic. Če družba povečuje svoj kapital ga povečuje tako, da izda nove delnice.

- **pravica delničarja do likvidacijskega deleža** – sredstva, ki ostanejo ob prodaji družbe se v enakem delu, kot število delnic razdelijo med delničarje. Enako velja v primeru stečaja, kjer ni posebnega likvidacijskega postopka. Likvidacijska masa se deli med delničarje. Likvidacija je normalen postopek prenehanja. Večji delež imaš, več denarja dobiš.

B) Članske pravice:

- **pravice do glasovanja** – delničar ima pravico, da posredno upravlja družbo prek skupščine. V skupščini ima pravico glasovanja. Ena delnica prinaša en glas. Pri odločanju je pomembno število delnic, v statutu lahko določimo, da se število glasov omeji
- **Pravica do nadzora nad poslovanjem družbe, pravica do obveščenosti** – delničar nima pravice do vpogleda v poslovne listine in poslovne knjige. Ima pa pravico, da je obveščen. Obvešča ga uprava d.d., ki mora dati vse potrebne informacije, ki so potrebne za odločanje v skupščini. Velja načelo enakega obravnavanja vseh delničarjev (če se nekomu izda neka informacija izven skupščine, se mora le – ta kasneje posredovati vsem). Uprava d.d. lahko v nekaterih primerih zavrne informacijo, če bi le – ta za družbo pomenila škodo. Spore o tem rešuje sodišče na zahtevo delničarja. Vsaka delnica naj bi prinesla en glas – odvisno od vrste delničarjev.
- **pravice družbenikov voditi posle** – vsak družbenik je lahko poslovodja družbe, v pogodbi pa se lahko zapiše, da bo posle vodil samo eden. Drugi družbeniki lahko preprečijo izvršitev nekega posla, če se z njim ne strinjajo.
- **pravica do zastopanja**

OBVEZNOSTI

- **dolžnost o plačilu deležev** – družba lahko toži družbenika, če zamuja z vplačilom deležev
- **dolžnost vestnega ravnanja** – dolžnost, da posle družbe vodi skrbno
- **dolžnost poročanja** – družbeniki morajo o vseh poslih, ki jih opravljajo za družbo poročati ostalim družbenikom
- **dolžnost takojšnjega vplačila prihodkov** – v blagajno družbe. Če zamuja plača tudi zamudne obresti.

USTANOVITEV D.D.

D.d. lahko ustanovi ena ali več fizičnih ali pravnih oseb, ki sprejmejo **statut**. D.d. mora zagotoviti **osnovni kapital** (minimalni ali ustanovitveni), ki je 25.000 evrov (zagotovi se z delnicami, v denarju, z vložki). Višino se določi v statutu (lahko je tudi višji od minimalnega). Ves **osnovni kapital je razdeljen na delnice** in če nominalne vrednosti delnic seštejemo moramo dobiti vrednost osnovnega kapitala. Osnovni kapital je pravilom fiksna kategorija, ki se ne spreminja. Povečamo ga, če izdamo nove delnice. Zmanjša se zaradi izgub – zmanjša se vrednost delnic. Delnice se morajo glasiti najmanj na 1.000 SIT tudi na 2.000 SIT ali mnogokratnik št. 2.000 (4.000, 6.000....).

Delniška družba se ne ustanovi naenkrat in tudi ne s pogodbo. Delniška družba se lahko ustanovi po dveh postopkih: ,

- **sočasna (simultana) ustanovitev**
- **postopna (sukcesivna) ustanovitev**

Enkratna ustanovitev, to je vpis celotnega kapitala s strani ustanoviteljev, je v praksi predvsem evropske kontinentalne zakonodaje **veliko pogostejši način ustanavljanja delniške družbe**, kot pa sukcesivna ustanovitev delniške družbe kot vabilo javnosti, da vpisujejo delnice, kljub temu pa je naše novo pravo družb opredelilo obe možnosti ustanovitve delniške družbe.

Ne glede na konkretno obliko postopka ustanovitve d.d. lahko celoten postopek ustanovitve razdelimo na tri faze:

1. predinkorporacijska faza
2. faza organiziranja in struktuiranja družbe
3. faza inkorporiranja

1. Gre za dogovor bodočih ustanoviteljev o ustanovitvi d.d. (vloga iniciatorjev), sklenejo sporazum (dogovor o ustanov. Kapitalu, strukturi, dejavnosti)

2. Ustanovitelji realizirajo predinkorporacijski sporazum (sprejmejo statut d.d. in zagotovijo vpis celotnega osn. kapitala). S tem je družba ustanovljena.

3. Gre za pridobitev statusa pravne osebe (vpis družbe v SR). Da se to lahko stori je potrebno imenovati organe družbe in vplačati ves oz. predpisan del osn. kapitala.

Oba postopka ne smemo razlikovati po kriteriju CELOTNEGA ali DELNEGA vplačila delnic. Tudi pri sukcesivni ustanovitvi morajo biti vse delnice vpisane, ni pa nujno, da so v celoti vplačane, tako kot tudi ne pri simultani ustanovitvi.

SOČASNA (SIMULTANA) USTANOVITEV

Bistvo je, da imajo ustanovitelji sami dovolj kapitala, da prevzamejo vse delnice.

Sami imajo dovolj kapitala, da vpišejo vse delnice. Delničarji so ustanovitelji sami. Zakon zahteva, da morajo ustanovitelji sami zagotoviti 1/3 kapitala v gotovini, da morajo za vsako delnico, ki se vplačuje z denarjem ob ustanovitvi vplačati vsaj 25% njene vrednosti.

Ko so družbeniki vplačali določen delež sredstev potem **imenujejo prvi nadzorni svet, le – ta imenuje prvo upravo d.d..** Sledi priprava **ustanovitvenega poročila**, kjer ustanovitelji morajo pojasniti na kakšen način so bili družbi zagotovljeni varni vložki. Ko je to poročilo pripravljeno se izvrši **revizija ustanovitve** (ustanovitvena revizija) d.d. katero lahko opravijo kar organi d.d. (nadzorni svet in uprava), razen če člani uprave oz. člani nadzornega sveta niso deležni kakšnih posebnih ugodnosti in privilegijev družbe. V revizijskem postopku se ugotavlja, če so poročila o ustanovitvi točna, da so sredstva zagotovljena in se družba lahko vpiše v SR. **Z vpisom v SR tudi formalno – pravno nastane.**

POSTOPNA (SUKCESIVNA) USTANOVITEV

V primeru kadar ustanovitelji nimajo dovolj kapitala, da bi sami prevzeli vse delnice!

Zato pripravijo statut, izdajo sklep o izdaji delnic in izdajo poseben prospekt v katerem poskušajo zainteresirane investitorje prepričati o dobri naložbi z zakupom njihovih delnic.

V prospektu moramo zapisati; glavne cilje bodoče d.d., kolikšen je ustanovitveni kapital, kakšne so delnice, kakšni so ustanovitveni vložki, kje in koliko časa se bodo delnice vpisovale, koliko je potrebno vplačati ob samem vpisu. Po izdaji prospekta sledi vpisovanje delnic.

Pomembno je da se vse delnice vpišejo, če se ne vpišejo v roku 3 mesecev, potem pomeni, da d.d. ni nastala. Obstaja možnost, da ustanovitelji sami vpišejo preostanek delnic. Če ne vpišejo vseh delnic, morajo že vplačane zneske vrniti v 15 dneh vrniti vpisnikom. D.d. torej ni nastala.

Če smo vpisali vse delnice sledi ustanovitevna skupščina, ki se mora sklicati najkasneje v dveh mesecih po tem, ko je potekel rok za vpis delnic. Za sklepčnost na ustanovitveni skupščini mora biti zagotovljena večina vseh delnic. Če ne se ponovi v 8 dneh vendar najkasneje v 15 dneh.

Skupščino otvori notar, ki ugotovi sklepčnost. Na tej skupščini ugotovijo ali so bile vpisane vse delnice, ali so družbi zagotovljeni vsi materialni vložki, potrdijo se ustanovitveni stroški in izvolijo organi t.j. nadzorni svet. Ko so sprejeti vsi sklepi, d.d. nastane. Vpisati se mora v SR in tako d.d. tudi pravno nastane.

POUSTANOVITEV D.D.

Za poustanovitev gre takrat, če družba z ustanovitelji ali velikimi delničarji (nad 10 % udeležba v osnovnem kapitalu) sklene POGODBO O POUSTANOVITVI, s katero pridobi stvari ali pravice za ceno, ki dosegajo najmanj desetino osnovnega kapitala!

Pogodba mora biti pisna.

Uprava izdela pisno poročilo.

Nadzorni svet na podlagi poročila uprave in revizorja sestavi pisno poročilo.

Skupščina sprejme sklep o soglasju za sklenitev pogodbe o poustanovitvi, sledi vpis v SR.

UPRAVLJANJE IN ORGANI D.D. (uprava, nadzorni svet, skupščina)

Dva sistema (stvar izbire) :

1. dvotirni sistem upravljanja

- skupščina

- nadzorni svet
- uprava

2. enotirni sistem upravljanja

- skupščina
- upravni odbor

UPRAVA

Je najpomembnejši organ d.d., ki samostojno in na lastno odgovornost vodi d.d., vodi vso poslovno politiko. Uprava je lahko individualna ali kolektivni organ. Če nimamo nadzornega sveta mora uprava imeti 3 člane. Člani uprave so lahko le fizične osebe, ki so neomejeno poslovno sposobne, vendar pa ne more biti vsaka oseba član uprave.

OMEJITVE:

Osebe, ki so bile kaznovane za določen KD (gospodarski kriminal) in če so bile obsojene na zaporno kazen, ne morejo biti imenovane za člane uprave 5 let po pravnomočnosti sodbe oz. najmanj 2 leti po prestani kazni. Prav tako v upravi ne morejo biti osebe, ki jim je bila izrečen varnostni ukrep prepovedi opravljanja poklica.

Člani uprave se imenujejo za dobo največ 5 let, lahko so ponovno imenovani. Nadzorni svet lahko upravo kadarkoli razreši, če krši obveznosti, če ni sposoben voditi posle, če mu skupščina izreče nezaupnico iz ekonomsko poslovnih razlogov.

Naloge uprave; vodenje družbe / določajo poslovno politiko in skrbijo za njeno izvajanje / zastopajo d.d.

Razmerje med upravo in skupščino;

Uprava ima določene obveznosti do skupščine, saj jo uprava sklicuje, zatem pripravlja gradivo in dnevni red za skupščino, predlaga sklepe skupščine, ter je zadolžena za izvajanje sklepov skupščine.

RAZMERJE MED UPRAVO IN NADZORNIM SVETOM;

Uprava je podrejena NS in mu mora o svojem delu poročati, prav tako mu poroča o načrtovani poslovni politiki in pomembnejših usmeritvah družbe, NS poroča o dobičku, ki ga družba ustvarja, poroča mu o pomembnejših finančnih poslih, ki lahko vplivajo na donosnost ali likvidnost družbe. Uprava tudi pripravi predlog letnega poročila in ga pošlje NS.

NADZORNI SVET

SESTAVA, IZVOLITEV IN ODPOKLIC

Ni obvezen organ, razen če gre za velike družbe, če osnovni kapital presega 410 MIO SIT in ima več kot 500 zaposlenih delavcev, več kot 100 imenskih delničarjev, katerih delnice kotirajo na borzi, če smo družbo ustanovili sukcesivno

Če NS nimamo prevzame odgovornosti NS skupščina sama. NS je kolektivni organ, ki šteje najmanj 3 člane, koliko = je stvar statuta.

Član NS ne more biti oseba, ki je v upravi d.d.. NS voli skupščina za dobo 4 – ih let in tudi člani NS so lahko ponovno imenovani. Člani NS so v glavnem strokovnjaki.

Sestajajo se štiri krat letno. Obstaja vprašanje pravega nadzora.

PRISTOJNOSTI IN NALOGE NS so;

- nadzor vodenja poslov d.d.
- ima pravico, da nadzira in pregleduje poslovne knjige, poslovno dokumentacijo, blagajno, rezerve, vrednostne papirje, zaloge blaga, itd.. Če NS ugotovi nepravilnosti lahko razreši upravo d.d.
- NS lahko skliče skupščino
- S člani NS se lahko sklenejo pogodbe (saj imajo pravico do plačila, lahko pa tudi do deleža na dobičku
- NS ne more prevzemati poslovodnih funkcij

KOMISIJE NS:

- revizijska
- za imenovanje
- za prejemke

SKUPŠČINA DELNIŠKE DRUŽBE

Je organ preko katerega delničarji uveljavljajo v svoje pravice. Sestavljajo jo vsi delničarji,odloča o strateških zadevah družbe.

Skupščina sklepa o;

- delitvi dobička na predlog uprave in na podlagi mnenja NS (pol za razvoj, pol za delitev – praksa)
- sprejetju letnega poročila na predlog uprave in na podlagi mnenja NS
- o imenovanju revizorja
- imenovanju in odpoklicu članov NS oz. upravnega odbora
- spremembah statuta (sprejem in dopolnila)
- ukrepah za povečanje in zmanjšanje kapitala
- prenehanje družbe in statusnih spremembah družbe (spojitev, pripojitev)
- imenovanju revizorja za pregled poslovanja družbe in
- drugih določenih zadevah določenih v statutom v skladu z zakonom

SKLIC SKUPŠČINE

Skupščino sklicujemo praviloma uprava d.d.. Zakon predpisuje tudi roke za sklic skupščine. Najmanj en mesec pred zasedanjem se skliče skupščina Objavljen mora biti dnevni red, pri čemer je treba objaviti sklic, ki je določen v samem statutu. Delničarjem moramo omogočiti svoje predloge, ki ne morejo biti daljši več kot 100 besed in ne smejo posegati v zakonitost.

O delu skupščine se vodi zapisnik, pri katerem sodeluje notar. Tudi statut se sprejeme v obliki notarskega zapisnika. Notarji so pri tem poroki (zakon o notariatu). Izdajajo javno veljavne listine, resničnost in identičnost. Pripravi zapisnik v katerem potrdi sklep skupščine. Dolžnost je da ta zapisnik v 24 urah posreduje registerskemu sodišču, ga evidentira. Za delovanje je pomembno, da se za

sklepčnost pričakuje vsaj 15% osnovnega kapitala (15% delnic) od 100%. Če ni dosežena 25% sklepčnost se skupščina ponovno skliče tudi lahko čez eno uro, v II sklicu pa se sklepčnost tudi ne ugotavlja več. Odločitve se sprejemajo z večno glasov delničarjev. S $\frac{3}{4}$ večino pa pri pomembnejših stvareh.

UPRAVNI ODBOR

VODI DRUŽBO IN NADZORUJE IZVAJANJE POSLOV

ANALOGNA UPORABA DOLOČB O UPRAVI IN NADZORNEM SVETU

IZVRŠILNA FUNKCIJA – IZVRŠNI DIREKTORJI

- vodenje tekočih poslov
- zastopanje in vpisi v register
- vodenje poslovnih knjig
- sestava letnega poročila

NADZORNA FUNKCIJA

PRENEHANJE D.D. (POSTOPKI PRENEHANJA – STEČAJ, LIKVIDACIJA)

- s pretekom časa, za katerega je bila ustanovljena
- s sklepom skupščine, ki mora biti sprejet z najmanj $\frac{3}{4}$ večino zastopanega osnovnega kapitala
- če uprava ne deluje več kot 12 mesecev
- če sodišče ugotovi ničnost vpisa
- s stečajem
- s statusnimi spremembami
- na podlagi sodne odločbe
- če zmanjšamo osnovni kapital družbe pod minimum, ki je določen.

KOMANDITNA DELNIŠKA DRUŽBA – (k.d.d.)

Je bolj redka oblika družbe. Tudi v svetu so zelo redke, nekateri pravni sistemi pa jo sploh nimajo.

K.d.d. je kapitalska družba v kateri imamo vsaj enega družbenika (komplementar), ki za obveznosti odgovarja z vsem svojim premoženjem in druge (komanditni delničarji), ki za obveznost družbe do upnikov ne odgovarjajo.

Op. V Sloveniji (trenutno) ni. Motiv: če delničar smatra, da lahko sam vodi družbo in s tem prevzame tudi vso odgovornost.

Komplementar je po zakonu v položaju uprave, ima tudi status uprave. K.d. ima enake organe kot d.d. (uprava, NS, skupščina), komplementar ima enake pristojnosti kot uprava d.d.. Celoten kapital je razdeljen na delnice. Ustanovitveni kapital k.d.d. ni predpisan.

Komplementarji imajo v skupščini glasovalno pravico, glasovati pa ne smejo kadar skupščina sklepa o; izvolitvi in odpoklicu NS / razrešitvi komplementarjev in članov NS / imenovanju revizorjev / uveljavljanju odškodninskih zahtevkov in odreku odškodninskih zahtevkov.

Nastanek k.d.d.

Družba mora sprejeti statut, izdati mora delnice in se vpisati v SR. Statut k.d.d. mora sprejeti najmanj 5 oseb. V njem se navede osnovni kapital družbe, emisijski znesek delnic. Družbeniki, ki sprejemajo statut so ustanovitelji družbe.

Upravljanje z k.d.d.

Podobno kot d.d. ima k.d.d. kot obvezne organe upravo in skupščino ter fakultativni odbor komanditnih delničarjev. Družba ima lahko nadzorni svet oziroma ga mora imeti primerih, za katere zakon določa obvezno oblikovanje nadzornega sveta za druge družbe. Komplementarji imajo po zakonu enake pristojnosti, pravice in odgovornosti ter položaj kot uprava v d.d.. Če so komplementarji fizične osebe, opravljajo komplementarji kot člani uprave funkcijo uprave po enakih načelih, kot to velja za d.d..

Obvezni organ k.d.d. je skupščina, ki jo sestavljajo komanditni delničarji.

Komplementarji nastopajo pri glasovanju na skupščini enotno kot en družbenik, četudi je fizično več oseb. Komplementarji niso člani skupščine, imajo pa le pravico glasovanja v sorazmerju z svojo udeležbo.

O vseh uprašanjih odločajo komanditni delničarji samostojno v sorazmerju s svojo udeležbo v osnovnem kapitalu.

DRUŽBA Z OMEJENO ODGOVORNOSTJO – d.o.o.

D. o. o. je družba, katere osnovni kapital sestavljajo osnovni vložki družbenikov. Vrednost vložkov je lahko različna.

Za obveznosti d.o.o. družbeniki niso odgovorni.

Družbeniki

Gre za zapolnitev vrzeli med osebnimi družbami in d.d. Pomembno je medsebojno zaupanje družbenikov in prepoved konkur. delovanja. Primerna je za opr. gospod. in negospod. dejavnosti. Organizirana je lahko kot majhna, srednja ali velika.

USTANOVITEV d.o.o.

Vrednost vložkov je lahko različna. Vsak družbenik ima lahko ob ustanovitvi samo en osnovni vložek. **Na podlagi teh osnovnih vložkov se nato oblikujejo poslovni deleži vsakega družbenika.** Družba nastane z ustanovitvijo družbene pogodbe, ki se napiše v obliki notarskega zapisa. Ustanovijo jo lahko fizične ali pravne osebe, vendar ne več kot 50, ki postanejo z ustanovitvijo družbe DRUŽBENIKI.

Družbena pogodba mora vsebovati;

- navedbo imena in prebivališča oz. firmo in sedež vsakega družbenika
- firmo, sedež in dejavnost družbe
- navedbo zneska osnovnega kapitala in vsakega osnovnega vložka posebej, ter navedbo družbenika za vsak osnovni vložek
- čas delovanja družbe, če je ustanovljena za določen čas
- morebitne obveznosti, ki jih imajo družbeniki do družbe poleg vplačila osnovnega vložka in morebitne obveznosti družbe proti družbeniku

Pogodba o ustanovitvi določa, kako ravnati s poslovnim deležem. Ta lahko določi, da se lahko prodaja le ostalim družbenikom ali pa novim družbenikom s soglasjem drugih družbenikov. Prenosi se izvršijo z notarskim zapisom. Če je v pogodbi zapisano, da je za odtujitev deleža potrebno soglasje se določi rok. Problem se pojavi, če tega soglasja ne dobijo ali če se deleži prodajo starim družbenikom, ki imajo prednostno pravico. V tem primeru zakon predvideva, da lahko družbenik izstopi iz družbe, delež pa se v takem primeru lahko tudi deli. Če družbenik umre, se delež deli na dediče, če pa jih ni, pa se prenese na ostale družbenike. Glede na velikost deleža družbeniki uveljavljajo pravice, da odločajo v skupščini in imajo pravico do deleža na dobičku.

Osnovni kapital;

- znašati mora vsaj 7.500 EUR, vsak osnovni vložek pa najmanj 50 EUR (1 glas)
- najmanj tretjina osnovnega kapitala mora biti zagotovljena v denarju, ostalo pa je stvarni vložek (premičnine, nepremičnine)
- pred prijavo za vpis mora vsak družbenik vplačati vsaj $\frac{1}{4}$ zneska osnovnega vložka, vsota vseh v denarju vplačanih vložkov pa mora znašati najmanj 1.100.000, 00 SIT (ostalo so lahko stvarni vložki)
- stvarni vložki se morajo v celoti izročiti pred prijavo za vpis v SR
- osnovni vložki morajo biti družbi izročeni tako, da lahko poslovodja družbe z njimi prosto razpolaga

Ustanovitelji morajo pripraviti poročilo o stvarnih vložkih, poročilo o stroških ustanovitve in sledi vpis v SR

Izstop ali izključitev družbenika

Družbenik lahko izstopi iz družbe, če mu ne dovolijo prodaje poslovnega deleža oz. ne prevzamejo njegovega deleža. V družbi lahko pride tudi do sporov med družbeniki. Pri tej družbi je možno, da se družbenika tudi izključi, vendar morajo za to dejanje obstajati utemeljeni razlogi, postopek izključitve se izpelje preko sodišča. V obeh primerih (izstop / izključitev) je potrebno družbenikom izplačati njihov delež.

Zakon določa, da je družba v primeru izstopa družbenika, družbeniku dolžna izplačati njegov delež najkasneje v roku 3 let. Če je bil družbenik izključen pa mu je dolžna delež izplačati v 6 – letih. Z izstopom oz. izključitvijo preneha ta poslovni delež (vse pravice in obveznosti s tem deležem)

Družba mora; družbeniku izplačati njegov delež, kar pomeni zmanjšanje osnovnega kapitala. Družbeniki lahko v roku treh mesecev vplačajo dodatne zneske, da se ohrani osnovni kapital. Če tega ne storijo mora uprava izpeljati postopek zmanjšanja osnovnega kapitala, kar se vpiše v sodni register. Če je to zmanjšanje pod 2.1 MIO SIT. pomeni to prenehanje družbe.

OBVEZNOSTI IN PRAVICE DRUŽBENIKOV d.o.o.

Premoženjske pravice:

- f) **pravica do poslovnega deleža;** za pridobitev premoženjskih pravic in vstopnica za pridobitev članskih pravic je plačilo osnovnega vložka v družbi ob ustanovitvi družbe. Družbenik s sorazmerno njegovo vrednostjo v osnovnem kapitalu družbe pridobi poslovni delež. Poslovni delež pomeni članstvo, skupek upravičenj družbenika, predmet lastnine družbenika in podobno.
- g) **Pravica do udeležbe v dobičku;** družbeniki imajo pravico do deleža pri dobičku, kakor je le ta ugotovljen v letni bilanci. Družbena pogodba lahko tudi opredeljuje drugačen način ugotavljanja dobička. Pravica do udeležbe pri dobičku je zakonska in jo ne bi bilo možno izključiti v družbeni pogodbi, razen če bi družbenik namesto pravice do udeležbe pri dobičku dobil kakšno drugo pravico.
- h) **Pravica do drugih ugodnosti;** gre za možnost zadovoljevanja posebnih potreb posameznika ali pa več družbenikov prek poslovanja družbe. Pravica družbenika, da mu družba nudi določene ugodnosti je, praviloma premoženjske narave on pogojena z njeno opredelitvijo v sami družbeni pogodbi.
- i) **Pravica do razdelitve likvidacijske mase;** posebna premoženjska zakonska pravica družbenika je njegova pravica do premoženja, ki je ostalo v družbi po opravljenem likvidacijskem postopku. Družbenik ima pravico po opravljenem likvidacijskem postopku razdeliti premoženje družbe šele potem, ko so poplačani vsi dolgovi družbe in jo je sprejeto poročilo o poteku postopka likvidacije in predlogu o razdelitvi premoženja.

Članske pravice:

a) **izstop družbenika** – iz družbe ni njegova zakonska pravica. Takšno pravico lahko konstruira samo družbena pogodba. Če družbena pogodba ne določa ničesar o izstopu družbenika, pa družbenik lahko kljub temu izstopi iz družbe na podlagi samega zakona, pri čemer mora njegovo pravico do izstopa potrdi sodišče. Družbenik lahko izstopi v takšnem primeru z uveljavljanjem tožbe pri sodišču, če obstajajo za to utemeljeni razlogi.

Izstop iz družbe mora biti v skladu z načelom vestnosti in poštenosti. Izstop ni mogoč zaradi tega, da bi se družbenik izognil izpolnitvi določene obveznosti, ki je bila dogovorjena v družbeni pogodbi

b) **izključitev družbenika** – družbeno razmerje je trajno, vendar pa družbeniki niso dolžni trpeti drugega družbenika, ki onemogoča uresničevanje skupnih ciljev ali pa škoduje družbi. Zaradi tega zakon omogoča, in daje pravico vsakemu družbeniku, da lahko s tožbo zahteva, da se drugi družbenik izključi iz družbe. To pravico ima vsak družbenik ne glede na to, ali sicer družbena pogodba določa možnost izključitve posameznega družbenika s tem, da določi pogoje, postopek in posledica izključitve.

Prenehanje poslovnega deleža zaradi izstopa ali izključitve – izstop ali izključitev družbenika ima za posledico prenehanje poslovnega deleža. Prenehanje poslovnega deleža nastopi, če v družbeni pogodbi ni drugače določeno, ali če skupščina družbe ne določi drugače.

Vračilo tržne vrednosti poslovnega deleža – prenehanje poslovnega deleža je lahko povezano z nadomestilom, vrednostjo poslovnega deleža ali pa tudi ne.

Družbenik, ki je izstopil, in prav tako družbenik, ki je izključen, ima pravico do polne vrednosti svojega deleža s tem, da zakon določa različen rok plačila za družbenika, ki je izstopil, in družbenika, ki je bil izključen iz družbe.

UPRAVLJANJE DRUŽBE

Ima enake organe kot d.d.

- **skupščina** – tvorijo jo vsi družbeniki, največ lahko 50. Postopki so bolj poenostavljeni. Sklicuje se samo teden prej. Dnevni red, poslovodja ga objavi ob sklicu. Za skupščino je tudi možno, da se ne sestane. Družbeniki odločajo; sprejmejo pisno, po e – mailu, printerju, če katerikoli od družbenikov zahteva, da se skupščina sestane se mora. Glasovanje v skupščini je vezano na minimalni vidik. Vsakih 14.000,00 SIT je 1 – glas
- **nadzorni svet** – imenuje ga skupščina, ni obvezen, če imamo NS le – ta imenuje poslovodje
- **poslovodja** – d.o.o. nima uprave ampak poslovodje. Družba ima lahko enega ali več poslovodij (direktorjev), ki na lastno odgovornost vodijo posle družbe in jo zastopajo. V družbeni pogodbi je lahko določeno, da se poslovodje imenuje za določen čas, ki ne sme biti krajši od dveh let, lahko je ponovno imenovan. Če je skupščina poslovodjo odpoklicala brez utemeljenega razloga, mu je dolžna izplačati odpravnino v višini najmanj 6 – kratne njegove mesečne plače (če je bil mandat določen za 4 leta ali dalj, nižja odškodnina, če je bil mandat krajši kot 4 leta)

POSEBNOSTI ENOOSEBNE DRUŽBE d.o.o.

D.o.o. lahko nastane samo z enim družbenikom, vendar je to izjema. Družbenik mora sprejeti akt o ustanovitvi, kjer mora zapisati vse statusne značilnosti o družbi. Akt mora biti zapisan v notarski obliki. Sklepe, ki jih sprejema mora vpisati v posebno knjigo sklepov, katero potrdi notar. Družbenik mora odločati sam o vseh tistih zadevah, ki so sicer v pristojnosti skupščine. Ta edini ustanovitelj pa mora pred ustanovitvijo zagotoviti ustanovitveni kapital in varščino (vsaj 1/3). Lahko ima NS, vendar je to redko (sam opravlja vse funkcije)

PRENEHANJE D.O.O (isti kot pri d.d.)

- s pretekom časa, za katerega je bila ustanovljena, če je ustanovljena za določen čas
- če se ugotovi ničnost vpisa
- stečaj
- če se osnovni kapital zniža pod zakonsko določen znesek

POVEZANE DRUŽBE (POVEZOVANJE DRUŽB)

SPLOŠNO

So pravno samostojne družbe, ki so med seboj povezane na podlagi kapitalske ali proizvodne povezanosti ali obojega. Zaradi povezanosti se med družbami vzpostavijo razmerja odvisnosti, ki omejujejo njihovo upravljalno in ekonomsko samostojnost.

Družbe se povezujejo zaradi preživetja, za zadovoljitev potreb. Govorimo o več vrstah in ciljih povezav oziroma integracij. Bistvo povezovanja družbe še naprej ostanejo pravno samostojne. Družbe zaradi povezave izgubijo sicer nekaj svoje upravljalne in ekonomske samostojnosti. Gre za horizontalne, vertikalne in integralne integracije.

EKONOMSKI VIDIKI INTEGRACIJ

Horizontalno povezovanje

Gre za povezave med družbami, ki v osnovi proizvajajo enake vrste proizvodov in opravljajo iste vrste storitev. Kaže se v delitvi dela. Namesto, da bi vsaka imela isto proizvodnjo, se dogovorijo, da bodo delo delile.

Prednosti – specializacija (proizvodnjo usmerijo na ožje področje), povečanje proizvodnje, nižje cene, večji dobiček, manjši proizvodni stroški. Slabosti – zmanjša se konkurenca

Vertikalno povezovanje

Gre za povezave med družbami z različnimi proizvodi, vendar so med sabo povezane v proizvodno verigo (povezava od surovin do končnega izdelka). Razlog za združevanje je v skupnem planiranju in proizvodnji. Pomembno je zaradi tega da ni več negotovosti, saj so družbe povezane v verigo in skupno planirajo tudi proizvodnjo zaradi trga.

Diagonalno povezovanje (konglomeratne povezave)

Vsa podjetja se med seboj povežeta. Drug od drugega kupujejo delnice in s tem pride tudi do globalizacije gospodarstva. Gospodarstvo zaradi tega deluje bolj celovito.

VRSTE POVEZANIH DRUŽB

1. IMA ENA DRUŽBA V DRUGI VEČINSKI DELEŽ (družba v večinski lasti in družba z večinskim deležem).

Če večina deležev pravno samostojne družbe pripada drugi družbi ali če drugi družbi pripada večina glasovalnih pravic (večinski delež), se ta družba šteje za družbo v večinski lasti, druga družba pa je družba z večinskim deležem

2. JE ENA DRUŽBA ODVISNA OD DRUGE (odvisna in obvladujoča družba)

Odvisna družba je pravno samostojna družba, ki jo neposredno ali posredno obvladuje druga (obvladujoča) družba. Domneva se, da je družba v večinski lasti odvisna od družbe, ki ima v njej večinski delež.

3. SO KONCERNSKE DRUŽBE

Gre za povezane družbe, ki imajo skupno vodstvo. Nastane nek nov ekonomsko – organizacijski subjekt. Pravno ga še ne obravnava kot pravni subjekt. Sistem v smislu ekonomskega ali upravljalnega sistema. Sam nima pravne veljave in ni pravna tvorba. Pojavni se tudi vprašanje odgovornosti. Vsaka družba v tem primeru odgovarja zase. Koncern ni nek nov pravni organ. Gre za

pojem, s katerim opišemo, da gre za nek sistem povezanih družb, se ne vpisuje v SR (vpisane so le posamezne družbe).

Vrste koncernov:

Dejanski koncern – Ena obvladujoča in ena ali več odvisnih družb, povezanih pod enotnim vodstvom obvladujoče družbe. Ustvari se po klasični metodi, torej z lastninsko udeležbo. Družba A s kapitalskimi vložki v družbe hčere pridobi moč obvladovanja. S tem, ko ena družba doseže prevladujoč lastninski delež, doseže moč nad drugo družbo. Družba mati lahko prisili eno od družb, da sklene posel, ki je lahko celo v njihovo škodo. Uprava manjšinske družbe mora ob škodljivih poslih opomniti obvladujočo družbo, drugače nastopi njihova odškodninska odgovornost. Obvladujoča družba je dolžna vsako prikrajšanje nadomestiti.

Pogodbeni koncern – Družbe ki so povezane s pogodbo o obvladovanju.

Pogodba je pravna podlaga za ta koncern. Postavlja neko drugo družbo v podrejen položaj. Na podlagi pogodbe se ta družba podredi prostovoljno. V primeru izgube zakon določa kritje s strani glavne družbe

Koncern z razmerjem enakopravnosti - Pravno samostojne družbe, povezane z enotnim vodstvom, ne da bi bile družbe pri tem medsebojno odvisne.

razmerja enakopravnosti. Med temi družbami so razmerja enakopravna. Oblikujejo skupna vodstvo zaradi skupnega poslovanja. Obstaja interes, imajo skupno vodstvo, družbe so med seboj neodvisne.

Pogodba o obvladovanju je pogodba s katero družba podredi vodenje družbe drugi družbi.

4. STA DVE DRUŽBI VZAJEMNO KAPITALSKO UDELEŽENI

Vzajemno kapitalsko udeležene družbe so kapitalske družbe s sedežem v Republiki Sloveniji, ki so povezane tako, da vsaki družbi pripada več kot četrtina deležev druge družbe. Koliko deležev druge družbe pripada družbi, se ugotavlja po določbah drugega in četrtega odstavka 528. člena ZGD.

5. SO POVEZANE S PODJETNIŠKIMI POGODBAMI

DOLŽNOST OBVEŠČANJA

Zakon je določil, da družba, ki doseže 25% delež v drugi družbi, mora to drugi družbi sporočiti (notifikacija). Če ne sporoči, gre za sovražen prevzem družbe. Da bi to preprečili je bil sprejet Zakon o prevzemu, ki določa, da če pri 25% deležu ne obvesti, se njihov glas na skupščini ne šteje. Drugič se obvesti, ko družba doseže 50% delež v drugi družbi (drugo notifikacija)

HOLDING

Je družba, ki ima v lasti večino deležev pravno samostojne družbe. Holding nima svoje proizvodnje, njena dejavnost je ustanavljanje, financiranje in upravljanje družb. Holding živi od dividend, od dobička družb, ki jih upravlja. Holding je družba, ki se vpiše v SR in je lahko kakršnakoli družba, vendar pa glavna družba za ostale ne odgovarja, čeprav jih vodi in upravlja. Če gre eno od podjetij v stečaj se primer zaključi. Če ta družba v stečaju lahko dokaže da gre za zlorabo pa se lahko tudi ugotavlja odgovornost kako je prišlo do tega.

Razlika med koncernom in holdingom;

- v koncernu bo družba mati proizvajala nek končen produkt, holding pa produkta nima
- koncern teži k povezovanju vseh tistih družb, ki so proizvodno med seboj povezana. Cilj holdinga pa je vlaganje v čim bolj produktivna podjetja
- holding živi samo od dobička drugih, koncern pa od prodaje svojih izdelkov

VKLJUČENA DRUŽBA

Če pripada 95 % vseh delnic drugi družbi (GLAVNA DRUŽBA), se lahko d.d. s sklepom skupščine vključi v glavno družbo. Sklep o vključitvi je veljaven. Če da k sklepu soglasje skupščina glavne družbe.

STATUSNO PREOBLIKOVANJE GOSPODARSKIH DRUŽB

1. ZDRUŽITVE: - pripojit
 - spojitev

2. DELITEV: -razdelitev
 - oddelitev

3. SPREMEMBA PRAVNOORGANIZACIJSKE OBLIKE
 - PREOBLIKOVANJE DRUŽB

4. PRENOS PREMOŽENJA

ZDRUŽITVE

Gre za takšno statusno spremembo, kjer se združijo dve ali več gospodarskih družb.

Gre za PRAVNO ZDRUŽEVANJE PREMOŽENJA dveh ali več družb. Posledica je PRAVNO PRENEHANJE VSAJ ENE OD DRUŽB s tem, da njeni delničarji oz. družbeniki dobijo nadomestilo v delnicah ali poslovnih deležih družbe, ki je nastala z združitvijo.

Poznamo 2 vrsti združitve;

1. PRIPOJITEV

2. SPOJITEV

PRIPOJITEV A + B = A

Gre za pravni prenos premoženja ene ali več družb (PREVZETA DRUŽBA) na drugo družbo (PREVZEMNA DRUŽBA).

Delničarji d.d. oz. družbeniki d.n.o. sprejmejo nadomestilo za upravičenja, ki so prenehala v njihovi prevzeti družbi v obliki delnic oz. poslovnih deležev prevzemne družbe. V praksi to pomeni, da zamenjajo svoje delnice z delnicami oz. poslovnimi deleži prevzemne družbe.

Je statusna sprememba pri kateri se družba A zlije v družbo B. Družba A preneha, vse pravice in obveznosti preidejo na družbo B. Družba A se izbriše iz SR, pri družbi B pa lahko pride do spremembe glede vpisa

Pri tem moramo pripraviti posebno pogodbo o pripojitvi, v kateri točno opredelimo;

- firmo in sedež pri pripojitvi udeleženih družb (opredelitev družb)
- dogovor o prenosu premoženja prevzete družbe, v zamenjavo za zagotovitev delnic prevzemne družbe
- navedbo menjalnega razmerja delnic oz. posl. deležev in morebitno višino denarnega plačila
- podatki v zvezi s prenosom delnic oz. posl. deležev prevzemne družbe
- pravice, ki izhajajo iz delnic prevzemne družbe, z navedbo, kdaj začnejo veljati
- navedbo od kdaj vstopa prevzemna družba kot naslednik v pravni promet namesto prevzete družbe
- pravice, ki jih prevzemna družba zagotavlja delničarjem in imetnikom vrednostnih papirjev oz. deležev prevzete družbe
- pogoje oz. ugodnost, ki se zagotavljajo članom uprave oz. članom NS

Zakon ureja nadzor – zaradi morebitnega nastanka prevladujočega podjetja.

Z istimi določbami ureja združevanje in preoblikovanje za vse vrste družb, razen če posebej ne določa drugače.

Uprave družbe, ki se združujejo morajo izdelati pisno poročilo. Pogodbo o pripojitvi mora za vsako družbo pregledati eden ali več revizorjev, ki morajo o rezultatu revizije pisno poročati. Poročilo mora vsebovati utemeljitev predloga menjalnega razmerja delnic. Pripojitvena pogodba začne veljati, ko jo potrdijo skupščine družb (2/3 večino glasov), ki se združujejo. Za veljavnost skupščinskega sklepa je potrebna najmanj $\frac{3}{4}$ pri sklepanju zastopanega osnovnega kapitala. Statusna sprememba se vpiše v SR.

SPOJITEV A + B = C

Družbi A in B s spojitvijo prenehata, nastane pa nova družba tj. družba C, vse pravice in obveznosti preidejo na novo družbo C, ki se vpiše v SR, A in B pa se izbrišeta iz SR.

Gre predvsem za ustanovitev NOVE DRUŽBE na katero preide premoženje družb, ki se spajajo, v zamenjavo za zagotovitev delnic oz. deležev nove družbe. Pri spojitvi družbe, ki se spajajo, prenehajo obstajati.

Smiselno se uporabljajo določila, ki veljajo za pripojitev pri čemer zakon posebej določa:

- novoustanovljena družba po spojitvi ima položaj prevzemne družbe
- družbe, ki se spajajo, morajo biti vpisane v SR najmanj dve leti pred spojitvijo

-statut novoustanovljene družbe in imenovanje članov NS morajo potrditi skupščine družb, ki se spajajo

DELITEV

Delijo se kapitalske družbe z:

- 1. RAZDELITVIJO**
- 2. ODDELITVIJO**

RAZDELITEV

Opravi se **hkratnim prenosom vseh delov premoženja** prenosne družbe, ki z delitvijo **PRENEHA** na:

- **NOVE KAPITALSKE DRUŽBE** (razdelitev z ustanovitvijo novih družb) -
- **PREVZEMNE KAPITALSKE DRUŽBE** (razdelitev s prevzemom)

ODELITEV

Se opravi s **prenosom posameznih delov premoženja** družbe, ki z oddelitvijo **NE PRENEHA**, na:

- **NOVE DRUŽBE** (ki se ustanovijo zaradi oddelitve – oddelitev s ustanavljanjem novih družb)
- **PREVZEMNE DRUŽBE** (oddelitev s prevzemom)

SPREMEMBE PRAVNOORGANIZACIJSKE OBLIKE DRUŽBE - PREOBLIKOVANJE DRUŽB

Statusno preoblikovanje

Gre za spremembe pravnoorganizacijske oblike družbe, družba kot pravni subjekt pa obstaja še naprej.

Preoblikovanje d.d. v k.d.d.

Za preoblikovanje je potreben sklep skupščine in pristop najmanj enega komplementarja. V sklepu se določi firma družbe in opredelijo spremembe, ki so nujne za izvedbo preoblikovanja. Imenovati morajo osebo, ki bo nastopila kot komplementar in prevzela odgovornosti z vsem svojim premoženjem

Preoblikovanje k.d.d. v d.d.

K.d.d. se lahko preoblikuje v d.d. s sklepom skupščine ob soglasju vseh komplementarjev. S sklepom je treba za vpis v SR prijaviti člane uprave. D.d. obstaja od vpisa preoblikovanja v SR

Preoblikovanje d.d. v d.o.o.

D.d., ki ima manj kot 50 članov se lahko preoblikuje v d.o.o. na podlagi sklepa skupščine. Sklep morajo potrditi vsi delničarji. S sklepom je treba za vpis v SR prijaviti poslovodje. D.o.o. obstaja od vpisa v SR. Delnice postanejo poslovni deleži.

Preoblikovanje d.o.o. v d.d.

O spremembi družbene pogodbe odločajo družbeniki na skupščini s $\frac{3}{4}$ večino glasov vseh družbenikov. V sklepu preoblikovanja se določijo firma in druge spremembe določen s pogodbo. D.d. obstaja od vpisa v SR. Poslovni deleži postanejo delnice

Preoblikovanje k.d.d. v d.o.o.

K.d.d. se lahko s sklepom skupščine in soglasjem vseh komplementarjev preoblikuje v d.o.o. s sklepom je treba za vpis v SR prijaviti poslovodje. D.o.o. obstaja od vpisa v SR. Delnice postanejo poslovni deleži

Preoblikovanje d.o.o. v k.d.d.

Za preoblikovanje d.o.o. v k.d.d. je potreben sklep skupščine družbenikov in pristop vsaj enega komplementarja. Pristop mora biti potrjen z notarsko listino. Ustanovitelje zamenjajo družbeniki, ki so glasovali za preoblikovanje ter komplementarji. K.d.d. obstaja od vpisa preoblikovanja v SR. Poslovni deleži postanejo delnice.

EVROPSKA DELNIŠKA DRUŽBA (SE)

Ustanovitev: ustanovitelji so lahko le pravne osebe iz različnih držav članic. Najnižji ustanovitveni kapital je 120.00 eurov.

Nastanek SE: -z združitvijo (predlog združitve) - z oblikovanjem SE kot družbe hčere (statut) –s preoblikovanjem obstoječe d.d. v SE –z oblikovanjem holdniške SE (predlog ustanovitve) –že obstoječa SE lahko ustanovi novo SE kot družbo hči

Organi SE!

Za upravljanje SE se uporabljajo določbe ZGD (ki veljajo za ostale družbe), če Uredba 2175/2001/ES ne določa drugače.

Prenos sedeža: Predlog prenosa sedeža SE v drugo državo članico mora poleg podatkov, določenih Uredbi 2157/2001/ES, vsebovati tudi ponudbo za prevzem delnic tistih delničarjev, ki na skupščini, ki odloča o prenosu sedeža, na zapisnik ugovarjajo sklepu o soglasju za prenos, za plačilo primerne denarne odpravnine. To pravico ima tudi delničar, ki se skupščine ni udeležil, če mu je bila protipravno preprečena udeležba na skupščini ali če skupščina ni bila pravilno sklicana ali če predmet odločanja na skupščini ni bil pravilno objavljen.

Obveznost zagotoviti denarno odpravnino lahko prevzame SE ali druga oseba.

Več glej v ZGD.

Prenehanje !

Glej ZGD.

GOSPODARSKO INTERESNO ZDRUŽENJE (GIZ)

GIZ lahko ustanovita vsaj dve družbi oz. podjetnika. Cilj združenja je olajševati in pospeševati pridobitno dejavnost svojih članov, izboljševati in povečevati rezultate te dejavnosti, ne pa ustvarjanje lastnega dobička. GIZ je vedno v funkciji dejavnosti članic. Ustanovi se s pogodbo v obliki notarskega zapisa.

Je posebna oblika povezovanja družb. GIZ se lahko ustanavlja brez osnovnega kapitala. GIZ pridobi lastnost pravne osebe z vpisom v SR. GIZ lahko poleg nalog za svoje člane na običajen način opravlja tudi vse gospodarske posle za svoj račun.

Člani odgovarjajo za obveznosti združenja z vsem svojim premoženjem. Člani odgovarjajo neomejeno in solidarno oz. upnik mora terjati najprej združenje in nato posamezne člane. Ne glede na vložen kapital ima en glas.

Znotraj GIZ se oblikujejo posebne sekcije za določene tuje trge. Tu najdemo pravila in informacije za poslovanje na tujih trgih.

GIZ ima dva organa;

- **skupščina** – sprejema odločitve o predčasnem prenehanju ali podaljšanju združenja, v skladu z ustanovitveno pogodbo. Ustanovitvena pogodba lahko določi, da se lahko vse ali nekatere odločitve sprejmejo z določeno večino, praviloma pa sprejema odločitve soglasno. Odločanje je torej člansko in ne kapitalsko. Vsak član je enakopraven, ima 1 glas ne glede na svoj kapital. Ker pa je soglasje težko doseči se lahko v ustanovitveni pogodbi določi, da se o določenih zadevah uporablja navadna večina.
- **Uprava** – v upravi je ena ali več oseb. Pravna oseba je lahko član uprave, če imenuje stalnega predstavnika, ki odgovarja enako, kot če bi bil sam v lastnem imenu član uprave. Način upravljanja se določi z ustanovitveno pogodbo tako kot v d.d.

Nadzornega sveta ni, vendar pa bo skupščina imenovala revizorja, ki bo pregledal finančna sredstva. Če pa je v GIZ – u več kot 100 članov pa je revizija obvezna.

Prenehanje GIZ;

- odločijo člani s sklepom
- smrt ali prepoved opravljanja pridobitne dejavnosti
- prenehanje pravne osebe
- ko doseže cilj, za katerega je bilo ustanovljeno
- ko preteče čas, če je bila časovno določena ustanovitev.

EVROPSKO GOSPODARSKO INTERESNO ZDRUŽENJE

Je evropsko gospod. interesno združenje. Ustanovi se po določbah uredbe EU. Je institucija unifikacije evropskega gospod. prava.

POSTOPEK PRENEHANJA GOSPODARSKIH DRUŽB

PRENEHANJE DRUŽB

Dva načina:

-likvidacija
-stečaj

LIKVIDACIJA

Tukaj se predpostavlja, da družba preneha in bo ob prodaji premoženja družbe ostalo dovolj sredstev, da se poravnajo obveznosti do upnikov in ostanejo tudi sredstva, ki se bodo delila med družbeniki.

Če so se družbeniki odločili, da ob družba prenehala obstajati, tudi sami sprejmejo sklep o prenehanju družbe in začetku likvidacije – sklep o likvidaciji. Pri osebnih družbah postopek izvedejo družbeniki sami, pri kapitalskih družbah pa uprava oz. NS ali po sodni poti.

Likvidacijski postopek pa začne sodišče po uradni dolžnosti, če je bila s pravnomočno odločbo ugotovljena ničnost vpisa v SR ali če vodstvo družbe (uprava, poslovodja) ne deluje več kot 12 mesecev.

Sledi izpis iz SR.

STEČAJ

Ko družba nima več možnosti poslovanja, ker ima prevelike dolgove oz je plačilno nesposobna. Po stečaju ni dovolj sredstev, da bi poravnali obveznosti do upnikov in tudi delničarji izgubijo kapitalske vloške.

Podjetja se stečaja lahko rešijo na dva načina;

- **sanacija podjetja** – kjer je potrebno povzeti določene organizacijske, finančne in druge ukrepe, da bi rešili podjetje. Če so lastniki oz. vodstvo podjetja sposobni to izpeljati potem ozdravijo podjetje. Zakon ne ureja postopka sanacije. Zakon ureja sanacijo samo pri bankah.
- **Prisilna poravnava** – do prisilne poravnave lahko pride v začetni fazi samega stečajnega postopka. Podjetju, ki je v težavah ni potrebno čakati, da nekdo sproži stečajni postopek, ampak lahko svojim upnikom sami predlagajo prisilno poravnavo. Pri tem gre za ponudbo prezadolženega podjetja upnikom, katerim po zakonu lahko ponudijo;
- Plačilo 50% terjatev v času enega leta
- Plačilo 60% terjatev v dveh letih
- Plačilo vseh terjatev v treh letih

Prisilna poravnava je postopek, ki teče pred sodiščem. Sodišče razpiše glavni narok pred katerega pokliče upnike. Za prisilno poravnavo mora glasovati večina vseh upnikov, katerih terjatve presegajo polovico terjatev. Če prisilna poravnava ne uspe se začne ali nadaljuje stečajni postopek.

Stečajni postopek vodi sodišče, organi v stečajnem postopku so;

- **stečajni senat**, ki ga vodi predsednik senata
- **stečajni upravitelj**, ki vodi podjetje v stečaju
- **upniški odbor**, ki pa ni nujen organ

Stečajni postopek se začne na pisno zahtevo. Predlog za uvedbo SP lahko poda tudi dolžnik, najpogosteje pa ga podajo upniki.

Stečajni senat ugotovi, če so izpolnjeni vsi pogoji za začetek SP in če se sprejme sklep o začetku SP. Ta sklep se nabije na oglasno desko na sodišču in objavi v Ur. listu.

Z dnem uvedba SP se začne oblikovati stečajna masa, v katero gre vse premoženje, ki ga ima družba, če pa gre za osebno družbo pa grede tudi premoženja odgovornih družbenikov.

Vsi upniki morajo z dnem začetka postopka prijaviti svojo terjatev (v roku 2 mesecev, ko je bil sklep o začetku SP objavljen v Ur. listu)

Zadnje dejanje je plačilo upnikom. Vendar se najprej pokrijejo stroški SP, iz sredstev izločimo zavarovana plačila in šele nato pride do plačila upnikom. Delavci pa imajo prednost pred upniki, da se jim izplačajo minimalne plače.

Stečajni postopek se ne izvede, če ni dovolj sredstev niti za stroške postopka (za stroške sodišča).

Vendar je sredstev v stečajni masi premalo, kar pomeni, da bodo vsi upniki dobili manj kot so zahtevali (le nekaj %), lastnikom pa ne ostane nič.

Ko se razdelitvena masa razdeli med upnike, sledi še prenehanje družbe v SR.

Z uvedbo stečaja:

- preneha delovno razmerje zaposlenim, stečajni upravitelj lahko s posameznimi delavci sklene določeno pogodbo, da se dokončajo začetni posli
- stečajni upravitelj poskrbi, da se unovči premoženje v celoti ali delno
- stečajni upravitelj izterja terjatve, ki jih ima podjetje v stečaju do drugih
- prenehajo teči zastaralni roki
- zapadejo vse terjatve
- družba ne sme več privilegirati upnikov in jim karkoli izplačevati.

POSEBNA UREDITEV STATUSA NEKATERIH ORGANIZACIJ

BANKE IN DRUGE FINANČNE ORGANIZACIJE

So organizacije, ki vršijo dejavnosti finančnega sistema. Na samem vrhu je neka organizacija. To je banka Slovenije – BS.

BANKA SLOVENIJE – BS

Gre za posebno državno organizacijo. BS je centralna banka, je samostojna fin. organizacija in je neodvisna od politike. Njeno delovanje je opredeljeno v ustavi. Ima svoje prihodke in odhodke. Za obveznosti BS jamči tudi država. BS mora o svojem delu poročati tudi DZ. Če nastane primanjkljaj v poslovanju BS, se krije iz proračuna, v primeru večjih prihodkov se le ti najprej usmerijo v rezervo nato pa , če so seveda rezerve tudi že zapolnjene v proračun države. Prihodki BS so obresti, za posojen denar komercialnim bankam.

Organi banke oziroma upravljanje banke;

- **svet banke** – sestavljajo 11 članov. Zakon o BS določa, da mora biti 6 članov zunanjih oz. strokovnjakov (prof..., gospodarstveniki....) in 5 članov, ki so člani že po svojem položaju to je; guverner, namestnik ter trije vice – guvernerji. Vse odločitve svet sprejema z 2/3 večino. Nobena od skupin pa ne more sama sprejeti odločitve. Svet banke določa denarno politiko države in sprejema sklepe in ukrepe za realizacijo te denarne politike. Ta denarna politika mora biti takšna, da zagotavlja čim večjo trdnost domače valute.
- **Guverner banke** – je direktor banke in član sveta banke, katerega tudi sklicuje in pripravlja določeno gradivo. Guverner je poslo – vodeči in skrbi za funkcioniranje BS.

Naloge oz. pristojnosti BS; BS ima dve osnovni nalogi;

- **skrbi za stabilnost domače valute in**
- **skrbi za plačilno sposobnost v državi in do tujine**

Poleg dveh osnovnih nalog CB tudi; uravnava količino denarja v obtoku, (toliko kot je blaga tudi denarja), nadalje skrbi za likvidnost bank in hranilnic (določa devizne rezerve...) vrši kontrolo nad poslovanjem bank in ima pravico do ukrepanja, opravlja določene finančne posle za državo, ima svoj informacijski sistem, ima funkcijo emisije oz. izdajanje denarja, ter daje soglasja k ustanavljanju komercialnih bank (sistem koncesije).

POSEBNA UREDITEV (banke, zavarovalnice, zavarovalna delniška družba,...)

BANKE

Gre za povsem nov zakon, ki je že usklajen z evropsko zakonodajo. Banke so samostojne finančne organizacije, ki se ukvarjajo z bančnimi posli, le – te pa določa zakon o bankah in hranilnicah.

Statusno pravno vprašanje

Banke se organizirajo kot d.d., ki opravljajo bančne in druge finančne storitve. **Bančni posli so;** dajanja vseh vrst kreditov, sprejemanje denarja od pravnih in fizičnih oseb, opravljanje plačilnega prometa, odkup in izdajanje čekov ter izdaja plačilnih kartic, kupovanje terjatev.

Ustanavljanje banke;

Ustanovitveni kapital je večji kot pri navadni d.d. in je najmanj 1 MRD SIT. Ustanovi se po koncesijskem sistemu, BS izda koncesijo. Zakon o bančništvu predpisuje, da mora izdati delnice v nematerializirani obliki, morajo biti in samo imenske (hočemo vedeti kdo so delničarji) in vplačane pred vpisom v SR. Največ 1/3 je lahko prednostnih delnic. Za pridobitev kvalificiranega (10%) deleža moramo pridobiti soglasje BS – CB. Do 10 – 20 – 30% da soglasje oz. dovoljenje za delež CB, nato mora biti nova prošnja.

Organi banke;

So skupščina, NS in uprava. Uprava ima dva člana, ki nastopata skupno. Imata sklenjeno delovno razmerje za nedoločen čas in s polnim delovnim časom. Vsaj eden mora obvladati tudi slovenski jezik, najmanj eden mora imeti v RS središče za uresničevanje svojih življenjskih interesov. Za člane da soglasje BS in morajo imeti strokovno usposobljenost, najmanj 5 let delovnih izkušenj.

Načela bančništva;

- **načelo varnosti** – vlaganje denarja, predvsem hranilnih vlog – mali varčevalci so zaščiteni, kar pomni, da bomo deležni posebne obravnave. Tudi če gre banka v stečaj dobimo denar. Banka ima oblikovane posebne rezervne fonde za primer stečaja in iz teh fondov se izplačajo mali varčevalci. Zakon pravi, da se za malega varčevalca štejejo tisti, ki imajo vloge v bankah od 3.7 MIO SIT. Če ta znesek presežemo delimo usodo drugih upnikov banke. Poleg zaščitnih ukrepov velja vrsta

mehanizmov, ki zagotavljajo varnost poslovanja. Banka mora oblikovati poseben jamstveni kapital od katerega je odvisno koliko in kakšne vrste poslov sme sklepati.

- **Načelo likvidnosti** – vsaka banka zase mora biti sposobna poravnati svoje obveznosti
- **Načelo rentabilnosti** – banka je podjetje, posluje zato, da bo ustvarila dobiček za njene delničarje
- **Načelo informiranosti** – dolžnost banke je, da informira svoje komitente o svojem poslovanju
- **Načelo tajnosti** – nanaša se na komitente banke, na občana. Poslovanje z občani mora biti tajno, podatki se lahko posredujejo le na podlagi zahteve sodišča ali davčnih organov
- **Načelo ekskluzivnosti** – z bančnimi posli se smejo ukvarjati samo banke

ZAVAROVALNICE

Zagotavlja se gospodarsko varstvo premoženja in oseb pred nevarnostmi, ki jih ogrožajo. Namen je odprava nepredvidenih škodnih dogodkov.

V osnovi je tudi zavarovanje gospodarska dejavnost, ki se opravlja zaradi pridobivanja dobička.

Namen zavarovalnic je zbirati finančna sredstva in jih pametno gospodarno uporabljati. Kapital morajo nalagati v varne naložbe, zakon (iz leta 1994) pa določa kolikšen % mora zavarovalnica nalagati v državne vrednostne papirje. Obstaja urad za zavarovalni nadzor v sestavi ministrstva za finance, ki nadzira zavarovalnice, daje soglasje, o poslovanju morajo tudi poročati.

Oblike dejavnosti zavarovalnic. Poznamo dve obliki;

- **kot d.d.** – pri d.d. zakon določa ustanovitveni kapital od 35 – 170 milijonov tolarjev. Ustanavlja se sočasno, imajo imenske delnice, imajo dva člana uprave, skupščino in nadzorni svet. Cilj ustanovitve je dobiček. Posamezna fizična pravna oseba, tudi domača ne sme imeti več kot 15% delež.
- **kot družba za vzajemno zavarovanje** – deluje po klasičnem načinu vzajemnosti, zavarovalnice se same organizirajo v to družbo in v bistvu zavarujejo sami sebe. Cilj ustanovitve je zagotoviti lastno zavarovanje. Za ustanovitev je potrebno soglasje Urada za zavarovalni nadzor.

ZAVAROVALNI POOL

Več zavarovalnic se poveže za zavarovanje večjih rizikov (npr. zavarovanje JE Krško).

POZAVAROVALNIŠKI POOL

Pri njih se zavarujejo zavarovalnice same.

SLOVENSKI ZAVAROVALNI BIRO – SZB

Je statusno organiziran kot GIZ in veljajo vsa pravila poslovanja kot pri GIZ. Združujejo se zavarovalnice, da bi ta biro za njih opravil določene storitve, ki bi za njih pomenile olajšanje dela ali zmanjšanje stroškov. Gre za izvajanje in reševanje mednarodnih pogodb na področju zavarovanja (zelene karte). Je pravna oseba in se vpiše v SR.